معارفئ وزارت

بلوچی

۶ صنف

چاپئ سال: هـ .ش. ۱۳۹۹

ملیین سرود

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

معارفئ وزارت

بلوچی

ششم صنف

چاپئ سال: هـ. ش. ۱۳۹۹

کتابئ درستی کنگ

مضمون: بلوچیی زوان

نویسوکان: تعلیمیین نصابئ بلوچییئ بهرئ نویسوکین ڈل.

ایدت کنوک: بلوچییئ زوانئ در سیین کتابانی نویسوکین ڈل.

صنف: ششم

متنئ زوان: بلوچی

دیمری دیوک: تعلیمیین نصابئ دیمری و درسیین کتابانی لیکگی مزنین ریاست.

شینگ کنوک: معارفئ وزارتی عامه ین آگاهی و ارتباطئ ریاست.

چاپئ سال: هجری شمسیی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

معارفی وزیرئ پیگام

اقرا با سم ربک

پاکین خالقئ با زین حمد و ستا که اماره هستی دات و ونتن و نمشته کرتنئ مزنین نعمتی واوند کرت و بازین درود په خاتم رسول حضرت محمد مصطفی ﷺ که خداوند ﷻ ی اولی پیگام په آیی (ونتن) انت.

چوکه په درستان روش ودرا انت. هجری شمسیی ۱۳۹۷ سال به معارفی سالئ ناما نام گپتگ بوت. پمیشا به امئ و طنا به تعلیم ورود ینگئ نظامئ جتاجتاین بهران بازین بنیادیین بدل بوگی کیت: معلم، واننداگ، کتاب، مکتب، اداره و ماس و پسانی شورا افغانستانئ معارفئ شش بنیادیین بهرزانتگه بنت که به وطنئ تعلیم ورودینگئ ود ودیمرییا مزنین تاثیری دارنت. به انچین قسمت جوڑ کنوکین و هدی، افغانستانئ معارفئ رهدربریی مزنین خانواده تعهد کرته که به وطنئ تعلیم ورودینگئ انونیین نظامئ ود و دیمرییا بنیادیین بدل بوگی بیاریت.

شه همی روگها تعلیمیین نصابئ اصلاح ودیمریئ شه معارفئ وزارتئ سرئ کاران انت. به ای بهرا تعلیمیین نصابئ اصلاح و دیمریئ، کتابانی مزند و محتوای گهبودی و به مکتبان و مدرسه ان، سرکاری و خصوصیین بنیادان درسیین کتابانی رسینتن و بهرکرتن به معارفئ وزارتئ پروگرامانی اولسرا جاه داریت. اما باوردارن، اگه کتاب جوانین کیفیتی داشتگ مه بنت، وطنئ تعلیمیین سک و پرواکین مخسدانا به دستا آورتگه نه کنن.

په یات بوتگین مخسدانی به دستا آورتن و یک کاریین هیل زورگیین نظامی رسگا شه مچین وطنی دلسو چین معلم و مدرس و زانگ و کمالی واوندین مدیران که آیوکین نسلئ رودینوک انت، په عزتداریه لوٹن که په ای درسیین کتابئ هیل داتن و آیی مزند و محتوای رسینتنا به امئ عزیزین فرزندان شه هررازئ کوشستی پدا مه کنزنت و به کاری و سرپدین نسلی تعلیم ورودینگا گون دینی وملیین ارزشتان گون ایراد گروکین فکری کوشست بکننت. هر روچ سر تعهد و ذمه وارییی منگئ نوک کرتنا گون ای نیتاسبخ داتنا بناکننت که به زوتین آیوکی عزیزین و اننداگ، تاثیر دارین رودینتگ بوتگین شهروند و آبات و دیما شتگین افغانستانی جوڑکنوک بنت.

همی رازشه عزیز ودوستین وانندگان که وطنی باندی روچئ پرارزشین پیه و سرمایه انت لوٹین که رساکا مه شموشنت و په باز ادب و احترام گون علمیین پٹ و پولی شه عزیزین معلمانی سبخا په جوانی کٹ بزورنت ووتی عزتمندین معلمئ زانگ و علمئ اوشگ چین بنت.

گڈسرا شه وطنئ هیل دیوکین کارزانتان، تعلیم ورودینگی دانندگان و تعلیمیین نصابئ فنیین بهرئ همکاران که په ای درسیین کتابئ بریبرکرتنا شپ و روچ کوشست کرتگش قدر کرته وشه مزنین خالقئ دربارا په آوان به ای پاک وانسان جوڑ کنوکین راها سوب وکامیابیه لوٹین.

به یک معیاری و دیماشتگین معارفی نظامی دسترسی و آبات و دیماشتگین افغانستانی رسگئ اومیتا که سرپد، آزات و آسوده حالین شهروندانی واوند بیت.

دکتور محمد میرویس بلخی

معارفئ وزیر

لړ

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد

آکه مـــــــا مُتِی گِلا دات نفس و جان توئ

و انگ و زانگ و علـــــم و سرو سامان توئ

آکه زانت سر پدوسي انت شه هر چیزي دلا

عالـــــــم و با خبـــــراچ ظاهرو پنهان توئ

آکه کنت کن فیکون دنیا گون چمئ جنگی

اختیار دار چـــونین قدرت و فرمـــــان توئ

آکه خاص بندگی برازیت و عبــــادت پایي

بیدی شک لایـــق ای کار و ای پیمان توئ

آکه بیت نامی د پـــاوشپ و روچ ورد زبان

بی تی ناما که نه برازیت پاک و سبحان توئ

آکـــه دزانت و گنهکار مگه نامیت نه ونت

شه تی درگها که رحیمئ تـــو رحمان توئ

آکـــه انت آیرا بـــــاور به لطف و عطا

"سرمچارنته" که زانت صاحب ای شان توئ

خدانظر"سرمچار"

حضرت محمد

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت و بلکنت.
- شه پیغمبرﷺ امانت دار یاسی بنت.
- گون امانت د اریا خو بگرنت.

جُست:

- کئ په حضرت محمدﷺ باروا هبر داتگه کنت؟
- حضرت محمدﷺ پچی امین گشتنت؟
- اما باید وترا به چیا هیل بدین؟

خداوند(ج) وتی عزیزین رسولا ابد مانین عزت و اعتباری واوند کرت اسلامئ مزنین پیغمبر حضرت محمدﷺ بازین برزین نیکین صفتاني واوند انت. آ به وتي مچين زندگيا راستکار و امانت ساتوک ات، شه بازین سدك و راستیا آیرا امین گشتنت.

حضرت محمدﷺ به هرو هده ووخت و هرجاگئ سدك وراستیه کرت وشه مسلمانان لوٹت که سدك وراستي بکننت و امانت ساتوک بنت.

یکواری حضرت محمدﷺ کسي را په زکاتئ نزآور تنابه بنی سلیمی قبیلا دیم دات. آء مرد په ای کاری تسر رسینگا شت ورندا شه زکاتئ نز آریا، پدوارگ به مدینه آت وجائیکه حضرت محمدﷺ گون وتی دوستان نشتت شت ورندا شه سلام داتن ووش آمدا زکاتئ نز آورتگین مالانا پیغمبرا دات.

کمی مال دگه آشک ترا به ای مردمئ پانادامنت.
حضرت محمدﷺ سوج کرت:
- آدگه مال کي انت؟

آمردگشت:
- ای مالانامنا مردم ټیکي داتگنت.
حضرت محمدﷺ که نه لوټت بیت المال تاواني بیت ودگراني حك زیان بیت په امانت داریی باروا سوگه کرت و گشت:
"مردم ای مالانا گیشتر په خاطری ټیکي وسوغات دا تگنت که ترا رسول خدا دیم داتت، اگه ترا رسول خدا دیم مه داتین کسی ترا چیزیه نه دات لازم انت مچین چیزا ناکه گون وت آورتگئ مسلماناني بیت المالا بدئ".
په ای ډولي اسلامئ مزنین پیغمبر حضرت محمدﷺ آء مردا سدك وراستی و امانت ساتوکیا نشان دات و آیرا پو وسرپدکرت که مسلمان باید مدام په دگه مسلماناني مالئ ساتنا کوشش بکنت و به دگرئ چیزا وتی چماسك مه کنت، به مردماني مالا خیانت مه کنت و حکابه واوندئ بر سینیت که آخرئ روچا خداوند(ج) شه هر چیا سوجه کنت.
اما که حضرت محمدﷺ اُمت و پدروك ان بایدانت وترا گون سدك وراستیا خوبدین و امانت ساتوك بن. و سدك و راستی و امانت ساتوکیی پیدگ وکتا په دگران هم بگشن و هروهداهما کسانا کمك و دستگیری بکنن که سدك و راستي دارنت، په ای ډولي دگراني حك هم ساتتگه بیت ووت هم وشنام و عزت و اعتبارئ واونده بن.

عزیزین واننددگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننددگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنج ډل بیت و هر ډلي گون وت په حضرت محمدﷺ برزین صفتاني باروا هبربدیت.

- جالگی دو جملانا بوانت و همایی ایشك و آشکا خطی بگرت که به ای سبخا وانتگت.

دمیکه آکس شه زکاتئ نز آورتنا آت به مالانی دیگی وختا.

۱- چیزی مالا آشکا وتی پانادا اشت.

۲- مچین مالانا به بیت المالا دات.

گسوبین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت وشه بربکنت.

عزیزین وانندگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱. گجام انسان عزتی واوند انت؟

۲. کئ شه کئ گهتری داریت؟

۳. گجام انسان شه دگران جوان انت؟

٤. اما باید چونین خووتبی بدارن؟

٥. په گجام کاران کمک و دستگیری جوان انت؟

- چیزیکه دیما شه جستان اوشکتت سئ وانندگ په رون شه بربگشیت.

- په ای کلیمان جمله جوڕوبه وتی کتابچهان بلکت.

واوند

برزین

لوہت

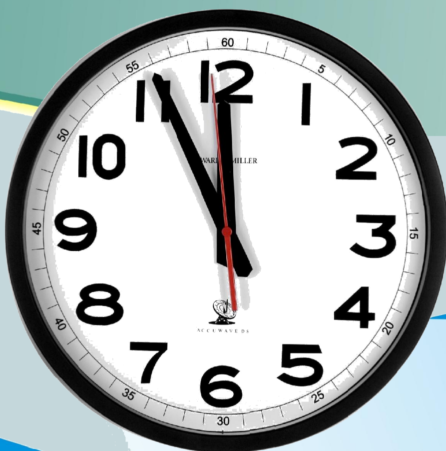
زیان

- سئ وانندگ په رون سبخی ای بارا"خداوند(ج) وتـی عزیـزین رسـولا ابـدمانین عـزت و اعتباری واوندکرت، اسلامئ مزنین پیغمبرحضرت محمـدﷺ بـازین بـرزین نیکـین صـفتانی واوندات. آ به وتی مچین زندگیا راستکار و امانت ساتوک ات، شه بازین سدک و راسـتیا آیرا امین گشتنت. په برزین تواری بوانیت.

وختئ کدر

مخسد:

- وانندگ بوانِنت و بلکنت.
- وختئ کدرا بزاننت.
- مقداری قید و نفی قیدا نادرست کننت.

جُست:

- کئ په وختئ کدرئ باروا هبرداتگه کنت؟
- شه وختا کارگرگ چی پیدگ داریت؟
- کئ قیدئ تعریفا زانت؟

به ای سبخا مقدارئ قیدا نشان داتگه کنت؟

وخت ووهده باز رو داریت. په ایشی که انسان وتی زندگیئ مچین اړو ضرورتانا په شری بوجتگ وکارانا په شری تسر رسینتگ بکنت، باید وختئ کدرا بزانت و میلیت که وخت شه دستا بروت.

دانندگ و عالم شه باز غدیمئ دورو باریا به وختئ جوانین کټ زورگئ پکرا بوته و شپ و روچئ وختا، تاري، روچ ټک، چاشت، نیم روچ، پیشین، دیگر، نماشام، گاوگم، شپ، خُپتن، نیمشپ، سهور و گور باما ۲٤ ساعت گپتگنت که ساعت به دقیقه و ثانیه ان باره بنت.

آکس به وتی زندگیا سوبین و سر برزه بنت که مچین وختا به کار و کاسبیی دست گٹ و مشکول انت و نه لوٹنت کمین وختی شه دستیش بروت.
انچین مردم وختا باز کدره کننت و یک کسانین کتره ودمی هم بیکاره نه نندنت.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په وختئ کدرئ باروا‌هبر
بدیت و شه هر ڈلي یک یک وانندگی
اولی په تاری و روچ ٹکی وخت
دومی په نیم روچ، پیشین و دیگر
سومی په شپ، خپتن، نیمشپ
چارمی په سهور
وپنچمی په گوربامئ وختئ باروا هبر بدنت و بگشیت که به ای پاسان انسان چی کرتگه کننت.
- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په بُرزین تواری بوانیت.

قید:
قید هما حالت انت که به جمله و کلیمان نوکین مفهومی را نشانه دنت و کیده کنت. قید بازین ڈولی داریت که هر گجامی کیدی یک حالتی را نشانه دنت.

مقدارین قید: چیزی کچا نه و اندازه یا اشمارا روشه کنت چو:

کموکی
باز
گیشتر
گیش

بس

کم

لهتین

چیزی

مچ

مچین، گرد، درست، تیو گین ودگه.

چوبالاچ وتي مچين كتابانا برت.

مچ زاگ ورزشه کننت.

که به ای دو جملا مچ ومچین قید انت.

- سبخا بوانت جائیکه مقدارین قیدا گندت سیایگ بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت، تِک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

گسویین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت په وتی کهولئ باسکان بوانت.

عزیزین واننده‌گان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستاني پسوا بگشت.

۱- ساعت اماره چیوه گشیت؟

۲- شه چیئ دیما اما وخت ووهدئ اندازا زانن؟

۳- تانکا وارتن وویتن چون انت؟

٤- وختئ کدر چو چیویا باز انت؟

٥- آکه شه وختا په جوانی کار گیتگنت چون بوتگنت؟

- سئ واننده‌گ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت شه بربگشنت.

- په ای کلیمان یک یک جمله جوڑ بکنت

وخت

اڑ

په شری

کدرا

مچین

بیکار

- سبخئ ای بارا "وخت ووهده باز رو داریت. په ایشی که انسان وتی زندگیئ مچین اڑو ضرورتانا په شری بوجتگ وکارانا په شری تسر رسینتگ بکنت، باید وختئ کدرا بزانت و میلیت که وخت شه دستا بروت" په رون په برزین تواری بوانت.

پنت و سوگه

مخسد:

- واندگ پنت و سوگهانا په جوانی بوانن‌ت و بلکنت.
- ماناهانش بزانن‌ت.
- په دگران په ای باروا هبر داتگ بکننت.

جُست:

- شما تا انون پنت وسوگه او شکتگت؟
- کئ پنت و سوگئ گشتگه کنت.
- پنت وسوگهاني او شکتن و وانتن چی کتهي داریت؟

- به ای انسانانی سرا دلسوچی بکنت، به آعزتئ واوندئ سرا که خوار بوتگ بیت، به آدارایی و هستیئ واوندی سرا که نیستگار بوتگ بیت وبه آء داندگئ سرا که به نا سر پدانی وختا تباه بوتگ بیت.
- سئ چیز انسانا گاره کنت(حرص، اسوتی و کبر).
- گون دروگبرا دوستی مه کنت، دروگ بُرگورا پگی وڕا انت که دورا نزیک و نزیکا دور نشانه دنت.
- دو دیم و دو روسئ علامه داریت. وهدی که هبره دنت دروگه شیت، وهدی که کئول دنت تسره نه رسینیت و وهدی که آیرا امانتی داتگ بیت خیانته کنت.
- هر چیزی که باز ودی بیت، رو وکدری کمه بیت، مگه علم وزانگ هر چنکس باز بیت گیشتر رو وکدر ودیه کنت.

- پو و سرپد آ انت که به وتی کستما وش بیت و به بازین ډیل و ډالئ چیزان گوازی مه وارت.
- په جهانا شه مُچان بی وسین مردم آ انت که وتی نفسی رمانابیت.
- نیکیئ بنا تال و پای وش انت. مگه گناهئ بنا وش و پای تال انت.
- یک عالم ودانندگی واک شه یک لک نا سر پدان گیشتر انت.
- وتی پیدگا به دگرانی خیرا بگندت.
- هیچکسا مه جورینت.

عزیزین واننددگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننددگ په رون نوکین سبخا بوانیت.

- پنچ ډل بیت وگون وت په پنت وسوگئ سبخئ باروا کراری هبربدیت ورندا شه هر ډلي یک واننډگي چیزیکه زانت په دگران بگشیت.
- شه هر ډلي یک واننډگي په رون یک یک پنتا به تختی سرا بلکیت.

- سئ واننددگ په رون
اولی په حرص
دومی په اسوتی
وسومی په کبرئ
باروا هبربدنت

عزیزین واناندگان!

- سئ وانندگ په رون دو دو پنتا په برزین تواری بوانیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت، تهک، کامه، سوالیه و ندائیئ علامهانا بلت.

سمیکولن یا تهک دارین ویرگول(؛)

ای علامه په نبشتهانی هما بارو جملانی جتا کرتنا کار مرزه بیت که گون وت ربط وبستگی بدارنت و به تهکی اشتنا اړمه بنت چو: وعده وکئولی سرا او شتاتن جوان انت؛ بد کئول وتی ایتوبارا زوریت؛ مردم آکسی سرا باور دارنت که وتی کئولی سرا کوشتیت.

ویا ایش که: شه انسانی اړان آپ ونان انت؛ پُچ و پوش انت؛ لوگ و جاه انت؛ کار و کاسبی انت.

- سئ وانندگ په رون تهک دارین ویرگول یا سمیکولنی(؛) علامی تعریفا په بُرزین تواری بوانیت.

- به وتی نبشتهان سمیکولنی کارمرز کرتنی ډولا به یاتا بدارت.

گسویین کار:

ای سبخئ پنت و سوگهانا به وتی کتابچهان بلکت و شه بر بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱- کئ انسانئ جوانین همراه انت؟

۲- واننده‌گ چیا وانت؟

۳- آمردم که آیا آت چی گشت؟

٤- واننده‌گ چی گشت؟

٥- پچی تادمیکه کتابا ونت تانکا نه ات؟

- سئ واننده‌گ چیزیکه دیما شه جستان او شکتت یکوار دگه شه بر په رون بگشیت.

- په ای کلیمان به وتی کتابچهان یک یک جمله بلکت.

دلسوچی

دودیم

کدر

وش

بی وسین

تال

مه جورینت

- سی واننده‌گ په رون ای مطلبا "پنت و سوگهانی او شکتن و به اجتماعیین زندگیا عملی کرتن په امی پیدگ وکتا انت" په برزین تواری بوانیت.

دگرانی حکئ کدر

مخسد:

- واندگ بوانت و بلکنت.
- دگرانی حکی کدرا بزاننت.
- مقدارین قیدا به سبخا درست کننت.

جُست:

- حک، چیا شنت؟
- دگرانی حکی کدری زانتن چی پیدگ داریت؟

حک، بار، ونڈ و کوتا شنت، به سماجیین زندگیا مچین مردم حکی واوندانت که ای حکاني درست کرتن و په برزین چمي دیستن باز اهمیت داریت.

په ایشی که یک راجی مردم په دل جمعی و آسوده حالي زندگی بکننت باید یکی آدگرئ حکا په بُرزین چمی بگندنت. حک باز ڈولی انت که ماس و پس، معلم و استاذ، مزن و سپی ریش، همسایگ و کسیکه گون اما به یک کوچگ، هلک و شارا زندگیه کنت هرگجامی حکی داریت.

اگه وتی دورا بگندن وگون جوانین نیت و ارادی دگرانی حکا په برزین چمی بگندن، امی حک هم شه دگرانی نیمگا په برزین چمی دیستگ و خوندیه مانیت.

دگرانی حکا کدر ورو داتن و په برزین چمی دیستن امئ سماجیین زندگیئ زمه واری انت، هر چنکس اما ای ذمه واریا گهتر تسر برسینن به هما کچا نا امی شان و عزت به ایشک و آشکئ مردم و راجئ تها گیشتره بیت.

رد کاری ورد راهی پای نه داریت، بلی نیکی و جوانین پیرزو و روا داریی برو حاصل عدل و انصاف انت که به آیي مچانی حک خوندی و برجا مانیت.

عزیزین واندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و گون وت په دگراني حکئ باروا هبربدیت رندا دو واننده‌گ شه دو ڈلا هرگجامی په وار
اولی په واننده‌گ و استاذانی حک
دومی په هماوانی حکی باروا که گون اما به یک کوچگا زندگیه کننت هبر بدینت.

عزیزین وانندگان!

- سئ واننده‌گ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- به ای سبخا مچین وگیشتر مقدارین قید انت که به جملان کار مرز بوتگنت. انون شما چار جمله بلکت که به آوان ای مقدارین قید بیا ینت.
گیش
مچ
لهتین
گرد
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت وتک، کامه سوالیه و ندائیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- دو واننده‌گ په رون چیزیکه شه ای سبخا په دگرانی حکئ کدری باروا زانته په دگران بگشیت.

گسوبین کار:

ای سبخی دو بهرا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.
١- مسلمان که گون یکی ادگرادیم په دیمه بنت باید چون کننت؟
٢- اگه یکی آدگرا مهمان بکنت آدگه چون بکنت؟
٣- اگه یکی نا جوڑ بیت آدگه چون بکنت؟
٤- اگه یکی مریت آدگه چون بکننت؟
٥- اگه یکی کار بکنت آدگه چون کننت؟

- سئ واناندگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه په رون شه بربگشنت.
- په ای کلیمان جمله بلکت.

حکا

برزین

دورا

کدر

پیرزو

- سبخئ ای بارا"حک، بار، ونڈ و کوتاشنت، به سما جیین زندگیا مچین مردم حکی واوند انت که ای حکانی درست کرتن و په برزین چمی دیستن باز اهمیت داریت" په رون په برزین تواری بوانت.

قناعت

مخسد:

- واندگ سبخا بوانت و بلکنت.
- قناعتا بزانت و وترا به قناعتا هیل دینت.
- حرفانا به جملان کار مرز کرتگ بکننت.

جُست:

- قناعت چیا شنت؟
- قناعتئ پیدگ وکٹ چی انت؟
- پچی قناعتا مزنین پیه ودارایی شنت؟

هر انسانی په وتی اڑانی بوجگا شه وتی کاروزحمتا وتی کستمئ کاساچیزی دستا کاریت. به کسمتا راضي ووش بوتن، قناعت گشتگه بیت، قناعت کنوك پاك و سادگین زندگیا پسند داریت، بازین ڈیل و ڈال و سور و ساتئ پدا نه گردیت و مدام وتـي کـار و ذمه وار یا په سدك و راستی دیما بارت و شه چیزیکه په آیی رسیت وش انت و شکره کشیت.

وهدی که قناعتئ جوانین تب و خو به مردما رست آیرا انچو سیر و صبوره کنت که گشئ باز دارا و هستگار انت و شه هچیا کمیی نه داریت و شه هر چیا پوره انت، به ای رازئ مردماني دل و مجگا دروگ و دروه بازی راه ودی کرتگه نه کنت.

انچین مردم اگه گنج و دارایئ واوند انت یا وتـي شـپ روچـئ توشـگی کاسا دارنت په دلجمی و امیت زندگیه کننت. هیچبر وترا زیانه نه کننت و وتی کار و کاسبیا په جذبه و جوش تسره رسیننت. پمیشا به مردمانی میانجینا و شنام و عزتئ واوند انت.

قناعتئ واوند وترا شه ویلین خرچ و شات و باڅ داتنا ساتنت و کردی وتي وسا خرچ و مصرفه کننت و گون پرواك و جوانین نیت و ارادی وتي زندگیا دیما برنت.

وشنام و زبرین زندگی هم همیش انت که انسان قناعتی خو وتبی واوند بیت، چیزیکه کسمت انت به آیی وش بیت و په صبر وکراری په وتی زندگیی گهبود یا کوشش وتلواسگ بکنت.

هر چنکس که انسان به قناعتی دارگی پانادا خواری و زحمت بکشیت به هما کچانا جوانین زندگیی واونده بیت.

عزیزین واناندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.

- دو واناندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.

- پنچ ڈل بیت و گون وت په قناعتئ با روا هبربدیت، رندا یک یک واناندگ شه هر ڈلي قناعتئ جوانیا په وتی دگه همراهان بگشیت.

- ای کلیمانا په جواني به جالگئ جملاني اورکین جاگهان بلکت.

وش

گشتگه

سادگین

به کسمتا راضی و .... بوتن قناعت .... بیت. قناعت کنوك پاك و .... زندگیا پسند داریت.

عزیزین واناندگان!

- سئ واناندگ په رون ای سبخي یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

حرف:

حرف هما انت که تانکاوت مانای نه داریت مگه نام و فعلانا وهمی وڑا جملانا یگجا کنت که آوانی پورهین مانا روش ببیت، حرف باز ڈول داریت که ادا چیدگ و درور آورتگ بوته.

تها؛ شه نا مارندا کیت و معنای داخل انت. چو: گسئ تها، باگئ تها، به تی انت نه انت

سرئ یا سرا: خدا سرئ فضل کرت، بلای شه آیی سراگوست یا سرئ کوٹگا ناوت نزآورت که ا دا سرئ مخسد عدد انت.

به: کتاب به میزی سرانه انت.

چیرا جالگا معنا دنت چو؛ کاسگی چیرا، کالانی چیرا

شه یا اچ: شه لوگا آتون، شه مکتبا شتون، کلما شه آیی بزن. دو اوگانی شه همازران بزور.

تا: تا کندز شتگیت تا نیمروچا رسیت.

انگته:

تننگا:

بگـــردنت پدا راهت کتگ رد　　　　تننگا تـــازگنت ورناشمی پد

گون: گون من بره، گون آیی کار بکن، گون من چیزی نه انت.

به اینگو: من آیرا شه پاری به اینگونه دیستگون.

پا: هم په برزگی مخسدا استعماله بیت، شه پاری پا امی گسا نیاتگیت.

شه دیر پا به اینگو آیرا ندیستگون.

گسویین کار:

په قناعتی کدری باروا نبشتانکی به وتی کتابچهان بلکت که چار کشک بیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

۱. چی درچک و سبزگانی گاربوگ و انسانئ نادُرایی سببه بنت؟

۲. کشارگر په وتی کشارگریئ حاصلئ گیش کنگا شه چیا کاره گرنت؟

۳. کیمیاوین حشم په چیا تاوان داریت؟

٤. درخت و نهالانی نادینتن په کئ پیدگ داریت؟

۵. ڈگار گون چیا بر اهداره بیت؟

- سئ وانندگ چیزیکه دیما شه جستان او شکتت په رون په برزین تواری بوانیت.

- په ای کلیمان یک یک جمله به وتی کتابچهان بلکت.

سادگین

رسیت

قناعت

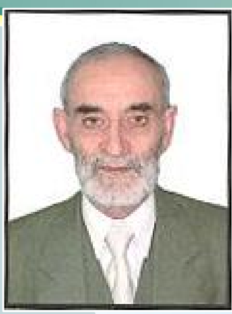
وشنام

- سئ وانندگ سبخی ای بهرا"به کسمتا راضی ووش بوتن، قناعت گشتگه بیت، قناعت کنوک پاک و سادگین زندگیا پسند داریت، بازین ڈیل و ڈال و سور و ساتئ پدا نه گردیت، مدام وتی کار و ذمه واریا په سدک و راستی دیما بارت وشه چیزیکه په آئیه رسیت وش انت و شکره کشیت" په رون په برزین تواری بوانیت.

خدا نظر " سرمچار"

مخسد:

- واندگ بواننت و بلکنت.
- گون شاعر و نویسوکا درستی بنت.
- په شئیر گشتنا شوقمند بنت.

جُست:

- بلوچیی زوانی چنت شاعری نا ما زانت؟
- شه شما کئ شئیرا وش داریت؟
- خدا نظر "سرمچار" کئ انت؟

خدا نظر "سرمچار" ملا محمدی زاگ، به هجری شمسییٔ ۱۳۳٤ سالا، به نیمروزی ولایتئ، چخانسوری ولسوالیئ شادي خاني الکاودی بوت. بنگیجئ تعلیما به ظهیر الدینی مکتب، متوسطا به کنگئ ولسوالئ ابوداود سجستاني مکتب ولیسا به زرنجي شارئ فرخي مکتبا در برت وبه ۱۳۵۵ سالا به کابلی پوهنتونئ وترنریی فاکولتا شامل بوت، به ۱۳٦۰ سالئ دلوئ ماها فاکولتئ دورا الاس کرت.

به پوهنتونئ دورا به رادیو افغانستانئ بلوچیئ پروگراما گشوك و نویسوکئ وڀا کاره کرت و به شئیروشاعریا هم جوانین سرودلی واوندات که به آیی شئیران وطنپالیئ جذبه و جوش په جوانی دیستگه بیت که گیشتر به آ وهدئ سوبی هپتگ تاکا چاپ وشه رادیو شینگ بوتگنت.

وهدی که سرمچار شه پوهنتونا الاس بوت تا دیرپا به گلئ (حزبئ) کاران سرکُتم ات و به ۱۳٦۵ سالا نیمروزی ولایتئ والی بوت و ٤ سال به ای وظیفا منت شه آیی و پد په پوجیین خذمتئ تسر رسینگا شت وبه ۱۳۷۰ سالا ای دورا هم په سوب گوازینت.

شه ۱۳۷۱ سالا شه سرکاریین کارا یک پانادامنت و آزاتین کار و مشکولیی به دیما گپت. وهدی که به ۱۳۸٤ سالا درگیجگ بنابوت وترا مردمانی نمایندگی وڕا نام گپت کرت که شه نیمروزی ولایتئ مردمانی نیمگا به ولسی جرگها در گیتگ بوت.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و په ای شاعر و نویسوکئ زندگیئ باروا گون وت هبربدیت، رندا شه هر ډلي یک یک واننداگ چیزیکه شه ای سبخا هیل زر ته به صنفئ دیما په وتي دگه همراهان بگشیت.
- انون سئ واننداگ شه یک کتاری شه صنفی دگه کتاری واننداگان په ای شاعر و نویسوکئ زندگیئ باروا سوج بکننت و جوابانا بشکننت.

خدا نظر "سرمچار" ی پکرو خیالا به آیی شئیرا په جوانی دیستگه کنن کلامی چیدگ:

چخانسور جـان ومنی عمرئ بهارنت

منی کلیـــن هستی و دار و ندارنت

بهشت جاودان و حورو غلمـــــــان

منی باگ و گلشن و منی لاله زارنت

منی عشقنت و محبت و گل و بــال

منی کل امیت همـاهشکین ۿگارنت

کنین ۿیل گـــو آیی نا مـــاونشانا

ته قیامتا چـــه آبا تنت چه خوارنت

غرور و پُل وشان و ناز و شـوق منی

چخانسورنت، چخانسورمنی وقـارنت

نه یک جانی،ببیت صدجان کنین ندر

ته روچ محشـــــرا ای منی شعارنت

پچه مـــن "سرمچار" شین ای کلاما؟

منی پسو و پیروکی حاك و مزارنت

خدانظر"سرمچار"

عزیزین وانندگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. بلوچی چونین زوانی انت؟
۲. بلوچی گون گجام زوانا نزیک انت؟
۳. گجام زوانی بازین لبزو کلیمی به بلوچیا انت؟
٤. بلوچی شه فارسیا چنکر دیمترا انت؟
٥. بلوچی شه پهلویا چنکر دیما انت؟

- سئ واندگ چیزیکه دیما شه جستان او شکتت یکواردگه په رون شه بربگشیت.
- په ای کلیمان به وتی کتابچهان یک یک جمله بلکت.

دربرت

الاس

منت

سوب

شت

گیشتر

گسویین کار:

شئیرا شه برکنت و په وتی همراهان بوانت.

سوداگریی نَپ وکٹ

مخسد:

- واندگ بوانت و بلکنت.
- سوداگریی کاسبیا درست کنت.
- حلال و حراما بزانت.
- راستیی کدرا بزانت.

جُست:

۱. سوداگری و دوکانداری چونین کا سبیی انت؟
۲. چیا حلال و چیا حرامه گشن؟
۳. کسیکه به سوداگر یا دروگه شیت و کلپیه کنت چون انت؟
٤. کسیکه به سوداگریا راسته شیت چون انت؟

سوداگر و دوکاندار هما انت، که به چیزاني زیتن و بها کُرتنا سرکُتم انت. سوداگری و دوکانداری جوانین کاسبی انت. ایش شه دور و نزیکین جاگهان وړ وړی چیز، ازباب و وسیلانا زینت و په بها کرتنا شه یک جاگهی به دگه جاگهی برنت و مدام کوششه کننت بودو جوانین چیزانا بزینت و په شری بساتنت و به جائیکه بها کنت برسینت.

سوداگر به ای کاسبیا په وت و په دگران خذمته کننت. کسیکه به سوداگر یا دروگه بریت و کلپیه کنت و په چم ولیم لوټیت ویل و نا خستین چیزا په برزین نیری بها بکنت خیانت کرته و چیزیکه دستا کاریت حرام انت. حرامین روزی موندی نه داریت و زوت شه دستا روت.

بلی کسیکه به سوداگری ودوکاندار یا سدک وراستیه کنت، مردما نا نه ریپینیت و حکی نیمه دار انت، زانت که دگری حکی وارتن حرام انت دگه په شری وتی ودگرانی حکئ سرا دلگوشه کنت کسی را گوازیه نه دنت به تول و ترازوا انصاپه کنت، پیدگ و کتی

که دستا کاریت په آیی حلال انت. انچین مردمانی دارایی و روزی مدام وی و برکت ودیه کنت.

همائیکه به سوداگری و دوکاندار یا دست گٹ انت گرد وتی خیرا به راستی و پاکیا گندنت و زاننت که پیدگ و کتی که شه سدك و راستیا دستا کارنت حلال انت و چیزیکه به آیی کلپی وچوتی بیت حرام انت.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخی نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلي په سوداگري و دوکانداريئ باروا گون وت هبربدیت.

- انون دو وانندگ
اولی په راستی و حلالی باروا
دومی په دروگ و حرامی باروا هبربدنت.

عزیزین وانندگان!

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ٹک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- جالگی جملانی اورکین جاگهانا گون ای کلیمان پر کنت

حلال- حرام	جوانین- خرابین- ناروااین	راستی و پاکیا- کلپی ودروگا

سوداگری و دوکانداری .... کاسبی انت.
همائیکه به سوداگری و دوکانداریا دست گٹ انت باید وتی خیرابه .... بگندنت.
چیزیکه په سدك و راستی به سوداگریا بدستا کیت.................. انت.

گسویین کار:

هرگجامی شه شما شش کشک په سوداگریی پیدگ وکتی باروا به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱. سوداگر و دوکاندار په اما چه پیدگ دارنت؟
۲. اگه سوداگری و دوکانداری داب مه بوتین چونه کرتن؟
۳. اگه اما وت په هرچیزی ودی کرتن و زیتنا گٹ بن چیه بیت؟
٤. گجام پیدگ په سوداگرو دوکاندارا حلال انت؟
۵. گجام زر و پیدگ حرام انت؟

- سئ واندگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.
- په ای جالگی کلیمان یک یک جمله بلکت.

سوداگری

زیننت

کاسبی

کلپی

- سبخی ای بهرا"سوداگر و دوکاندار، هما انت، که به چیزانی زیتن و بها کرتنا مشکول انت" په رون په برزین تواری بوانت.

متل و گالوار

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت و بلکنت.
- متل و گالوارانا درست کننت.
- متل و گالوارانی کار مرز کرتنا بزاننت.

سال که سک انت سلاحک انت

جُست:

- برزگا چه لکتگ بوته؟
- متل و گالوارانی گشتنئ مخسد چی انت؟
- کئ متلی گشتگه کنت؟
- متل گون دود وربیدگا چی ربطی دارنت؟

متل و گالوار په یک کئوم و اولسی اصلیین دود و ربیدگئ خصوصیت و ارزشتانی زانتن و درست کرتنا مزنین کنڈي و سرچمگ زانتگه بنت.

متل و گالوارانی کار مرزکرتن، گُشتن و اوشکتن په مخسدئ گشگ و تسر رسینگا باز کٹوک انت. مثالئ وڑا وهده که به گپ وهبری تها گشتگه بیت سال که سک انت سلاحک انت.

ایش باز مزنین مانای داریت که انسانا به جوانین خو وتب و داد و دهشتا شیرکه کنت که سرآیی که کم چونی وغاتی انت باید حک وحکدار و مسافر و راه رو عزت بیت و بی خوت و ورگی مه مانیت و سلاجتگ بیت.

ای رازی متل و گالوار دگه که هرگجامی به خاصین موضوعی باروا گشتگ و کارمرز کرتگه بنت بازانت که هر کتره و پاسی شه مردمانی نیمگا گُشتگ و اوشکتگه بنت.

متل و گالوار بلوچیئ زوانئ ادب و لبزانکئ مزنین باری زانتگه بنت که شه سالان سال مجگ به مجگ وسینگ به سینگ ساتتگ وبه وهده و وختئ گشتگ و اوشکتگ بوته وبنت که به مردمانی سماجیین زندگیا کاریین تاثیری دارنت.

عزیزین واننده‌گان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کرار"بیتوار" بوانت، اگه متل و گالواری زانت به کتابچها بلکت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلي واننده‌گ گون وت په متل و گالواراني باروا هبربديت.
- شه هر ډلي یک یک واننده‌گی په رون یک متلی بگشیت
- شه ای کلیمان په جالگئ جملاني اورکین جاگهان گچین کنت.

متل و گالوار

مزنین

سالان

ساتتگ

بوتگنت

.... بلوچیئ زوانئ ادب و لبزانکئ .... باری زانتگه بنت که شه................. سال مجگ به مجگ و سینگ به سینگ .... وبه وهده و وختئ گشتگ و اوشکتگ .... و بنت.

عزیزین واننده‌گان!

- سئ واننده‌گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواري بوانیت
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه و ندائیی علامهانا بلت.
- جالگئ متلانا بوانت و شه بر کنت.

- کلاوگئ سرشه دیمئ زیان بوتگیت.
- گوک که پیر بوت پندانگ وابه گندیت.
- روچ گون دو ناونا چیر داتگه نه بیت.

- دور شه گنوکئ پوچکا.
- دنیا په امیت وارتگه بیت.
- ته په من که من په ته.

گسویین کار:

برزگئ متلانا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت و شه آوان بلوٹت که په شما متل بگشنت.

عزیزین واننداگان!

انون چیزیکه گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

- تا کدی بلوچیی متل و گالوار به کاگدی دیما نبشته نه بوتتنت؟

- په اولی وارا کئ متل و گالوارانی نز آورتنا بنا کرت؟

- چنکس متل و گالوارا نز آورت؟

متل و گالوارانی نز آورتن و کتابی لکتن چه پیدگی په بلوچانی دود وربیدگا داریت؟

- کئ آیی خذمتانا په برزین چمي گندیت؟

- دو واننداگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت شه بریکواردگه بگشیت.

- په ای کلیمان جمله بلکت.

سرچمگ

دود و ربیدگ

غات

زانن

- سبخئ ای بارا"متل و گالوار به یک کوم و اولسی اصلیین دود و ربیدگی خصوصیت و ارزشتانی زانتن و درستی کرتنا مزنین کنډی و سرچمگ زانتگه بنت" په رون په برزین تواری بوانت.

رادیو

مخسد:

- واندگ بوانںت و بلکنت.
- شه رادیوی ودی بوتن و کٹ و اثرا سی بنت.
- گون حال و هبرانی اوشکتنا خوبگرنت.
- مقدارین قیدا به جملان بزاننت.

جُست:

۱. به عکسا چیه گندت؟ په آیی باروا هبربدیت
۲. کئ گشتگه کنت شه رادیوا چی کار گپتگه بیت؟
۳. شما رادیوی دارت، گجام پروگرامانی کوشکنت؟

په اولي وارا ایتالیایین داندگي که نامي مارکونی ات به میلادیئ ۱۸۹۵ سالا رادیوی جوڑ کرت و به لندن په مردمانی سیلانشان دات.

سری وهدا شه رادیوا کارگرگ کم ات و به بیستم پیریا رادیو گیشتر دیمریی کرت.

به امی عزیزین وطن افغانستانا رادیو په اولي وارا به امان الله خانی حکومتئ وختا گون جرمنی حکومتئ کمکا به هجری شمسیئ ۱۳۰۶ سالا به کارا پرینتگ بوت.

مردم گون رادیوی اوشکتنا شه حال و هبرو وڑ وڑئ جاران سیه بنت و هر رازی شیر و ساز و زیمل او شکتگه کننت.

گون علم و زانگئ دیما روگا بـه انـونیین و هـدا بـه جهانـا وړوړی رادیـو جـوړ وبـه کـارا پرینتگ بوته که گون برق، بطری و پیتاپی روشنیا کاره کننت.

به امئ عزیزین وطن افغانستانا بیدی افغانستانئ ملیین رادیوا بـه وطنـئ بـاز ولایتـان رادیـوی استیشن جوړوبه کارا پرینتگ بوته که به چنتی زوانان پروگرام شینگه کننت.

رادیو شه حـال رسینگی باز جوانین وسیلان انت که به کمین وختی بازین مردمی را به بـاز دورین جاگهان شه حال و هبران سیه کنت و په ایشی که گونډ و مزنین کچانئ گـروکین وسیله ودی بوته دگه په باز آسانی به هر جاگی که لوټتگ بن گون رادیـوی اوشـکتنا شـه حال و هبران سی بوتگه کنن.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.

- دو واننداگ به رون نوکین سبخا بوانیت.

- پنچ ډل بیت و هر ډلي په رادیوی باروا گون وت هبر بدیت.

- شه جالگئ کلیمان په ډولین جملئ جوړ بکنت.

رادیوی گون اما شه حال و هبران سیه بن اوکشتنا

عزیزین واننداگان!

- سئ واننداگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- چوکه به دیمتری سبخان و انتت و زانت که قید هما کلیمه انت که گون آیی فعلی معنـا روش و خاص کرتگه بیت و چیزی را گون زمانگ، هد، حالت و وړو وډولا کیـده کنـت

که کموکی، باز، گیشتر، گیش، بس، کم، لهتین، چیزی، مچ ، مچین، درست، تیوگین، دُراین، گردانا مقدارین قید انت شما به ای سبخا مقدارین قیدا ودی بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی املابلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه و ندائیی علامهانا بلت.

- سئ وانندگ په رون په وتی وش

اولی په رادیوی حال وهبر

دومی په جارو اعلان

سومی په ساز وزیملی باروا هبربدنت.

گسوبین کار:

مچین وانندگ ای سبخا به وتی کتابچهان بلکنت.

عزیزین وانندگان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

١. شه رادیوا په چیی شینگ کرتنا کار گپتگه بیت؟
٢. چی باز ارزان وُسبک انت؟
٣. چی بی کاگدین حالتا کی وڑا انت؟
٤. کئ په آسانی شه باز چیزان سی بوتگه کنت؟
٥. پچی اما باید انت رادیوا بشکنن؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
په ای کلیمان یک یک جمله جوڑ بکنت.

په اولی وارا

اوشکتنا

انونیین وهدا

سیه کنت

- سبخئ بنیادیین بزانتا"په اولی وارا ایتالیایین دانندگ (مارکونی) به میلادیی ۱۸۹۵ سالا رادیوی جوڑ کرت و به لندن په مردماني سیلانشان دات. په رون په برزین تواری بوانت.

ملل متحد

مخسد:

– واندگ بوانت و بلکنت.
– ملل متحدئ سازمانا درست کنت.

جُست:

– ملل متحد چونین سازمانی انت؟
– ملل متحدئ سازمان کدی جوڑ بوته؟
– به ای سازمانا گجام ملك بار دارنت؟

برا سالان که جهانیین دومی مڑو جنگ رادگ ات و سول و امنئ ودی بوتن و برجامانگی ضرورت باز دیستگه بوت به مزنین کانفرانسی که بـه ۱۹۴۳ سالئ نـوامبرا بـه مسکو جوڑ بوت، امریکا، انگلستان، چین و شوروی جارکرتنت که په بین المللین سول و امنیتی ساتنا باید بین المللین مزنین سازمانی جوڑ بیت کـه بـه آیـی مچـین سـول دوسـتین دولـت بـار داشتگ بنت و ای سازمانی دپتری دپ به مچین کسان و مزنین مُلکانی دیما پاچ بیت.

هما ات که به ای کانفرانس ودگه بین المللین کانفرانسانی آسرو نتیجها ملل متحدئ بین المللین سازمان به ۱۹٤٥ سالئ اکتوبرئ ۲٤ جوڑ بوت.

ملل متحدئ سازمان، امنیتئ شورا، اقتصادی و سماجیین شورا، قیمومیتی شورا، بین المللین محکمئ دیوان و دارالانشاء داریت. به دارالانشاء مزنین منشی و ملل متحدئ دگه دایره انت، مزنین منشی، ملل متحدئ سازمانئ اصلیین مدیرانت که به امنیتئ شورائ سوگه و سلاو شورا شه مزنین مجمعئ نیمگا په پنچ سالا گچینه بیت.

مزنین منشی سالئ تها یکوار په آء سازمانی کارئ باروا رپوٹه دنت ملل متحدی سازمانی نند ونیا دجاگه به نیویارك انت.

ملل متحدئ سازمانئ مخسد و واهگ ایش انت که بین المللین سول و امنیت برجا و ساتگ بیت، ملتانی دوستیئ رابطه گیش بیت، اقتصادی، سماجی ، دود و ربیدگیین سکی و مسئله حل بنت، آدمیزاتی حکانی جهانیین جاری بنیادین حك و آزاتی احترام بنت.

به ملل متحدا یونسکو و یونسیف آ موسسه انت که یونسکو په تعلیم ورودینگئ کارانی گهبودی، بیسوادیی زیان کرتن و دود و ربیدگي، علمي و سماجیین تچ و تاگانی گهترین تسررسینگ و یونیسف په گونڈین زاگاني دُرایئ ساتن و آواني آرامي و زندگیئ گهبودیا کاریین تاثیری دارنت.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و گون وت په ملل متحدئ کدر و روی باروا هبر بدیت.
- به گجام سالا مزنین کنفرانسی په ملل متحدئ سازمانئ جوڑ بوتنا جوڑ بوت آیراودی و به وتی کتابچهان بلکت.

۱۹٤۳

۱۹٤۷

۱۹۸۰

عزیزینوانندگان!

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت بلکت و جائیکه لازم انت، تهک، کامه، سوالیه و ندائیی علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په رون:
اولی په ایشی که ملل متحدئ سازمان کدی جوڑ بوت.
دومی په ایشی که ای سازمانی دپترئ دپ به گجام مُلکانی دیما پاچ انت.
و سومی په ایشی که ملل متحدئ سازمانئ اصلیین مدیرکئ انت.
هبربدنت.
- یکوار کرار (بیتوار) سبخا بوانت هما شعبه ایکه ای کارانا کنت آیرا مالوم و ایشک و آشکی خطی بکشت.
په تعلیم و رودینگی کارانی گهبودی، بیسوادیئ زیان کرتن، دود و ربیدگی علمي و سماجیین تچ و تاگانی تسر رسینگا کاره کنت.
امنیتی شورا
یونسکو
قیمومیتی شورا

گسوبین کار:

ای سبخئ اولی بارا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان هم بوانت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. ملل متحدئ صندوخئ نام که په گونڈین زاگان انت چی انت؟
۲. ای صندوخ کدی جوڑ بوت؟
۳. ای صندوخ شه کي نیمگا جوڑ بوت؟
٤. ای موسسه به ملل متحدئ گجام شعبئ نظرئ چیرا کاره کنت؟
٥. ای موسسئ بنجایین دپتر به گجا انت؟
٦. گون ای موسسها کئ کمکه کنت؟

- سئ واننداگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بر بگشیت.

په ای کلیمان یک یک جمله بلکت.

گچین

دنت

مخسد

سئ واننداگ سبخئ ای بارا"ملل متحدئ سازمان به ۱۹٤٥ سالئ اکتوبرئ ۲٤ جوڑ بوت" په رون په برزین تواری بوانت.

نیک کرداري

مخسد:

- واندگ بوانت و بلکنت.
- نیک کرداریئ کدر و روا بزانت.
- سوجیین قیدانا درست کنت.

جُست:

۱. نیک کرداری چیا شنت؟
۲. پچی شنت نیکی زیانه نه بیت؟
۳. پرچی نیک کردارین مردما مچ دوست دارنت؟

نیکی و نیک کرداري جوانین خو وتبی انت. همیکه بنیادم گون ای خووتبا هیل گپت، گڈان زانت که گجام کارانا تسر برسینیت وچی وڑا وچون په دگران نیکی برسینیت.

ای رازی مردم زانت که هیچی تاگہسرا نه مانیت، نه زر و دارائیه مانیت و نه ماڑی و کلات، بلکین چیزی که مانیت و به دگرانی دل و مجگا جاودیه کنت نیکی و نیکین کردارانت.

ایش اگه بی وس وناداری را کمک و دستگیریه کنت، یا په دگری آسوده حالی و آرامیا کاریه کنت یا شه دو مردمی میانجینا جیڑه و سکیا زوریت، نیکین کرداری تسر رسنیتگیت.

شه انچین مردمانی نیکین کردارا آیی نزیک وسیاد، حکدار، همسروگ و همسایگ خیره گندنت و آیی خیراهمه لوٹنت. ایش دروگه نه گشنت کسی پسلا وپدا هبره نه دینت، حرامه نه ورنت و به دلاکینگ وگندگین نیتی ودیه نه کنت.

نیک کردارین مردم هما باگوانی وڑا انت که په باز امیت و صبر نیوگ دارین درچکانی نهالانا نادینیت، آپه دنت، سوه کنت و ویل وبی ثمرین جک و کوتوڑانا دوره کنت.

به امیٔ وطنا چشین نیک کردارین مردم باز انت کـه گـون وتـی نیکـین عمـل و کـرداران، وشنام و سربرز بوتگنت، ایش اگه مردین زاگ انت یا جنین زاگ، اگـه گونـڈبوتگنت یـا مزن، به شاران بوتگنت یا به ده وهلکان، به گسان بوتگنت یا به مالداریی گـدانان مـدام بـه نیکی و نیک کرداریی پکرا بوتگنت وچنکر که به ای راهها گام زرتگنت وبازین سـکی و زحمت دیستگنت، شه وتی کارا وش بوتگنت. پرچی که آء وترا به وتـی زنـدگیی مـزنین مخسد و واهگی رسگا نزیک دیستگنت.
چنکس که اما ای نیک و نیک کردارین کسانا دوست دارن و په وشنامی و بالگ عـزتیش کنن، لوٹن و تراهم به ای جوانین خو وتابرسینن.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخیٔ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په نیک کرداریی بارواهبر بدیت.
- سیٔ وانندگ په رون ای سبخیٔ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

سوج و پرسی قید:
سوج و پرسی قید په کاری تسر رسگیٔ جست و سوجانی باروا کارمرزه بیت.
چو: کدی، گجام، گجانگو، چنت، چنکر، پرچی، پرچیا چون، چی وڑا، چنکس ودگه.
كدي آتگیت؟، کیٔ شتگیت؟، گجا نگوشتگیت؟، چون آتگیت؟ پچی آتگیت؟

- شما شه ای سبخیٔ اول بارا سوجیین قیدا ناودی و به وتي کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون پشما گشتگه بیت په جوانی بلکت، ٹک، کامه، سواليه و ندائيه علامهانا بلت.

گسویین کار:

هرگجامی شه شما په نیک کرداریی باروا نبشتانکی بلکت که شه چار کشکا کم مه بیت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت رندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. وهدی که گرکه وسپیت چمی چونه بنت؟
۲. پچی گرک به وابئ وختا وتی یک چما بندیت ودگرا پاچه کلیت؟
۳. گرگ بوا شه دورازانت یا نزیکا؟
٤. گرک چی وختا په پَس وبُزی شکارا روت؟
٥. اگه گرک بزانت که انسان آیی زورانه داریت چونه کنت؟
٦. گرکی دو لائیگ پچیا انت؟

- انون سئ واننداگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان او شکتت یکوارد گه شه بربگشیت.

- په ای کلیمان به وتی کتابچهان یک یک جمله بلکت.

هیل

چون

نیکین

- سبخئ ای بهرا"نیکی و نیک کرداری جوانین خو وتبی انت. همیکه بنیادم گون ای خو وتباهیل گپت گهٔان زانت که گجام کارانا تسر برسینیت و چی وڑا وچون په دگران نیکی برسینیت" شه بر په برزین تواری بوانت.

نکل

مخسد:

- واننداگ بوانںت و بلکنت.
- شه راستکاریئ برزین صفتان سی بنت.
- راستیی کدرا بزاننت.

جُست:

- کئ سدک و راستیی پیدگا گشتگه کنت؟
- شه شما کئ سدک و راستییئ باروا نکلی زانت؟
- آ که سدک و راستیه نه کننت پای چون انت؟

یک وختی جنین زاگی لوٹت ابریشمیین جوانین جامگی به امام اعظم ابوحنیفه (رضی الله عنه) سرابها بکنت.

ابوحنیفه (رضی الله عنه) شه آیی سوج کرت:

- ای جامگئ بها چنکس انت؟

جنین زاگ گشت:

- بهایی صد درهم انت.

ابو حنیفه (رضی الله عنه) گشت:

- نه، ای جامگ شه صد درهما گیشتره کرزیت.

جنین زاگ شه ابوحنیفه (رضی الله عنه) ای هبرئ اوشکتنا حیران بوت که چون ای جامگئ بها بازه شیت، صد، صد درهم دگه جامگئ بها برز برت و به چارصد در هما رسینت.

ابو حنیفه (رضی الله عنه) گشت: ای جامگئ بها شه ایشی هم گیشتر انت.

جنین زاگ گشت:

- مگه منا مسخره کنئ؟

ابوحنیفه(رضی الله عنه) گشت:

بره یک مردین زاگی گون وت بیار که جامگئ بها بگشیت.

جنین زاگ شت و مردین زاگی گون وت آورت. آمردین زاگ جامگئ نیرا ۵۰۰ درهم اشت و ابوحنیفه(رضی الله عنه) جامگا په ۵۰۰ درهم زیت.

دمیکه جنین زاگ جامگئ بهائ زرا زرت و شحال بوت و شه ابو حنیفه(رضی الله عنه) ی سدک وراستیا و شنودی روش کرت وُشت.

شه ای نکلا ابو حنیفه(رضی الله عنه) سدک و راستی روشه بیت که سرآیی که جنین زاگئ سر پاچه نیات و جامگا آیرا په کمین بهای دات آء سدک و انصاف کرت و جامگا په همانکس که کرزت زیت.

اما باید شه ای نکلا پنت بزورن و په وتی پیدگ وکتا دگری حکا مه ورن.

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلي په ابوحنیفه(رضی الله عنه) ی سدک و راستیی باروا گون وت هبربدیت.

عزیزین واندگان!

- سئ واندگ ای سبخئ یک، یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- مقدارین قیدی کلیمانا شه ای سبخئ تها ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت، تک، کامه، سوالیه و ندائیه علامها نابلت.

- شه شما هر واندگی که کسانین نکلی زانت په وتی همراهان بگشیت.

- دمیکه جنین زاگ شه ابوحنیفه(رضی الله عنه) ی هبرا که جامگئ بها بازگشت حیران بوت گجام یکی شه ای کچانا به جامگی بها برز برت، ودی و به ایشک و آشکی خط بکشت.

پنجا، پنجا درهم دگه جامگی بها برز برت و به دوصد درهما رسینت

صد، صد درهم دگه جامگی بها برز برت وبه چارصد درهما رسینت

دو صد، دوصد درهم دگه جامگی بها برز برت وبه هشتصد درهما رسینت

گسویین کار:

ای نکلا به وتی کتابچهان بلکت و شه بر بکنت و په وتی کهولئ باسک و دوستان بگشت.

عزیزینواندگان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

١. گجام حیوان په آسانی گون وتی بارا نندیت و کوشتیت؟
٢. اگه اوشتر تا چنت روچا آپ مه وارت صبر داریت؟
٣. اوشتر جکا بازوش داریت یا جوا چیا په جوانی هضم کرتگه نه کنت؟
٤. اوشتری پوست زنهو سک انت یا نازرك و نرم؟
٥. اوشتری حلال کرتنی جوانین وخت به آیی چنت سالگیا انت؟
٦. اوشتری گوشت تا آیی چنت سالگیا نرم انت؟
٧. پچی اوشترا گارستان وگیابانی جازه شنت؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشت.

- په ای کلیمان یک یک جمله به وتی کتابچهان بلکت.

بها

کرزیت

زرت

اشت

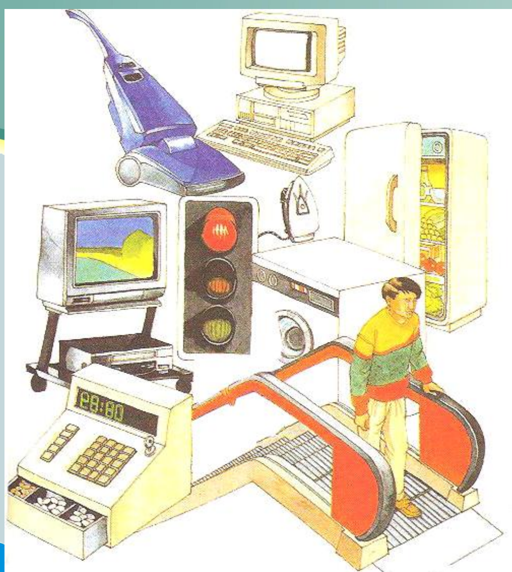
وشنودی

پنت

برقئ تاثیر به زندگیا

مخسد:

- واننده‌گ بوانت و بلکنت.
- شه برقی تاثیرا به زندگیا سی بنت.
- حرفی تعریفا بزاننت.
- به جملان حرفانا درست کننت.

جُست:

- چنت رازئ برقا درسته کنت؟
- بیدی آپیین برقا شه دگه چیا برق ودیه بیت؟
- بطریی برق شه چیا ودیه بیت؟
- پچی باید برقئ لوچین سیما دست مه جنن؟

په انونیین دور و باریا، برق به انسانانی زندگیا، مزنین تاثیري داریت.
شه دیر پا به اینگو برقئ تاثیر زانتگ بوته و به زندگیئ جتا جتاین باران برقیین راز رازی ازباب و وسیله به کارا پرینتگ بوته که هم ارزان انت و هم په انسانا ضرر و تاوانی نه رسیت.
به آ جاگهان که انگته برق نه رسته مردم گون وڑ وڑئ سکیان دیم په دیم انت، سکی چه که گون هر رازی ضرر و تاوانان هم دیم په دیم انت. مثالئ وڑا: جائیکه برق نه انت مردم په وتی گسانی روشن کرتنا نپته سوچنت که یکیو نپتیین چراگ ونپتئ زیتنئ خرچ باز انت ودگه ایش که نپتیین چراگئ دوت انسانئ سرو چم و گسئ دیم و پُچ و لیبسانا ککڑو سیاه کنت و په انسانئ دُرائیا ضرره رسینیت.

برق چنت راز پیدا بیت.

- آپیین برق: که گون برقئ بندانی جوڑ کرتنا دستاکیت.

- حرارتیین برق: که گون سوتنیین چیزانی سوتنا دستا کیت.

- بطریی برق: که گون کیمیاویین چیزانی اشتنا به بطریانی تها دستاکیت.

برق دو رازا انت، یکی اوشتاتگ و آدگه رادگ انت. رادگین برق گون سیما به برزین ٹیلوکانی سراشه جائیکه دستا کیت به دگه جاگها برتگه بیت.

به برقئ کار گرگا دلگوش کرتن ضروری انت باید برقئ لوچین سیمانا دست مه جنن برقئ لوچین سیمانی دست جتن انسانئ مرکئ سببه بیت.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.

- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلي په برقئ کدرئ باروا گون وت هبربدیت .

- شه هر ڈلي یک وانندگی په رون هرگجامی په یک وسیلئ باروا هبربدنت که به برقاشه آیی کار گپتگه بیت.

عزیزین وانندگان!

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانت.

شما به ای کتابئ دیمئ سبخان ونتگت که حرف چیا شنت و زانت که حرف هما انت که تانکاوت مانای نه دنت مگه نام و فعلا ناوهمی وڑا جملانا یگجا کنت که آوانی پورهین مانا روش بیت و حرف باز ڈول داریت جالگا حرف دیستگه بنت، شما په هر گجامی به وتی کتابچهان یک یک جمله بلکت.

تها:

تهی یا تی:

سری یا سرا:

به:

چیرا:

تا:

انگته:

گون

په:

به اینگو:

پا:

گسویین کار:

برقئ کدرئ باروا نبشتا نکی بلکت که شه ٤ کشکا کم مه بیت.

عزیزین واننداگان!

– چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱. برق چون شه جائیکه دستا کیت به جائیکه کارگیتگه بیت برتگه بیت؟

۲. پچی باید به برقئ لوچین سیمان دست مه جنن؟

۳. گرمی و سردی به برقئ سیمانی سراچی تاثیر داریت؟

٤. گجام وختا برقئ سیم کش و به گجام وختا شُله بنت؟

– سئ واننداگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشنت.

– په ای کلیمان جمله جوڑ بکنت.

برق

نپت

دوت

ککڑ

– سبخئ ای بارا "به انونیین دور و باریا برق به انسانانی زندگیا مزنین تاثیری داریت" په رون په برزین تواری بوانت.

دستیین صنعت

مخسد:

- واندگ سبخا بوانںت و بلکنت.
- دستیین صنعتا که مردمانی دود وربیدگیین میراث انت درست کننت.
- دستیین صنعتا کدر کننت و هیل بزورنت.

جُست:

- دستیین صنعت چیا شنت؟
- گجام دستیین صنعتی نا ماگشتگه کنت؟
- گون دستیین گجام صنعتا بلد ات ودلچسپی دارت؟

دستیین صنعت هما کارانت که شه مردمئ نیمگا گون دستا تسره رسنت که شه مردمانی دود و ربیدگیین میراثا زانتگه بیت. امئ وطنئ جنین زاگ و مردین زاگ به دستیین صنعتا دیما انت و گون دستانی برکتا وڑ وڑی چیز جوڑه کننت.

شه پشم و پمگانی دسگا راز رازی غالی، یک پٹ و دوپٹین کونٹ گوالك، تورگ، شیکین، پر زونگ، ارجین، گُدی ٹکر، پٹو، جراب، انجگ، دستکش و کلا گوپتگه بیت و گون پشم وکرکی موشتنا زنڈین ٹپر جوڑه بیت که بودین تانی دارنت.

همی راز دست دوچیئ کبدانیین جامگ، زی، استونکئ دپ وزنچك، کلا، دستمال و سر جاهانی پهل دوچی و شه درچکانی باشلوکان چیرو شولانی گوپتن شه آ مشکولیان انت که مردم په وتی اڑو ضرورتی وڑئ چیزانی بریبر کنگا به آوان دست گٹ بوته وانت.

بیدی ایشان به وطنئ دگه ولایتان گچ کاری، کاشی کاری و شیشگئ جوڑ کرتن جوانین گوستگی داریت و امئ هموطن شه دستیین صنعتا جوانین نپ و کٹی گرنت.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سئ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په دستیین صنعتی باروآهبر بدیت. رندا شه هر ڈلـی پـه رون یک یک وانندگ په دستیین هما صنعتئ بارووا که به وتی نزیکا دیسته پـه وتـی دگـه همراهان هبر بدنت.
- په جالگئ جستا سئ پسو داتگ بوته، راستیین پسوا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

به امئ وطنا کئ دستیین صنعتا دیما بارت؟

۱. مردین زاگ
۲. جنین زاگ
۳. مردین زاگ و جنین زاگ

عزیزین وانندگان!

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ دستیین صنعتئ سئ پیداوارئ باروا چیزی که زاننت پـه رون پـه وتـی دگـه همصنفان هبربدنت.
- پنچ ڈل بیت و گون وت به هما چیزانی سرا هبربدیت که گون دستا جوڑ کرتگه بنت رندا شه هر ڈلي یک یک وانندگ که ای چیزانی باروا په جوانی بزانت.
اولی په غالی و یک پٹ و دوپٹین کونٹ
دومی په گوالگ، تورگ، شیکین و پرزونگ
سومی په ، دستکش، جراب و انجگ

چارمی په تپر
وپنچمی په کبدانیین جامگئ زی، استونکئ دپ و زنچکئ باروا هبربدنت.

گسویین کار:

هرگجامی به وتی کتابچهان په چپر و شولانی گوپتنئ باروا نبشتانکی ۳ کشکئ کاسا بلکت.

عزیزین واننداگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

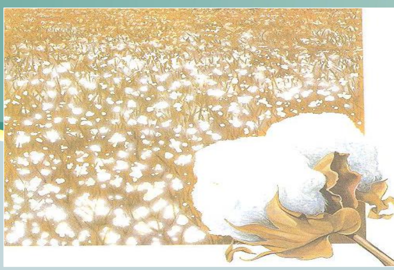
۱. سبزگ، علف و نهال په چیا اړانت؟
۲. سبزگ شه چیا وراک جوړه کنت؟
۳. مال چیه ورنت؟
٤. اما شه چیا شیر، گوشت و روگن دستا کارن؟
٥. پرچی باید په آپ و سبزگا دلگوش بکنن.

- سئ واننداگ په رون چیزیکه دیما شه جستان او شکتت یکوار دگه شه بربگشنت.
په ای کلیمان یک یک جمله به وتی کتابچهان بلکت.
گوالگ
پر زونگ
شیکین
- دو واننداگ سبخئ ای بهرا"دستیین صنعت هما انت که شه مردمی نیمگا گون دستا تسره رسنت که شه مردمانی دود و ربیدگیین میراثان زانتگه بنت" په رون په برزین تواری بوانیت.

پمگ

مخسد:

- واندگ بوانّنت و بلکنت.
- پمگی اقتصادیین پیدگا بزانّنت.
- مرکبین ناما بزانّنت.

جُست:

- پمگ به ڈگارا کشتگه بیت یا درچک داریت؟
- چنت چیزی ناما بگشت که شه پمگا جوڑه بیت؟
- پمگ گون چیا رستگه بیت؟

پمگ شه کشار گریئ، برو حاصلان انت. کشارگر به وهده و وختئ به ڈگارا پندانگ کشنت و تا سوز بوتن و برو حاصلئ نزآورتنا چنت وار آپه دینت.

همیکه پندانگئ بتگ نزیک یک متر برز بنت و کالکئ لٹ سک بنت، پمگ شه کالکئ برزگا دره بنت وختیکه مچین کالکي سپیت بوت و پمگ در آتنت پمگئ چتنی وخته رسیت که په جوانی کالکانی پمگ چتگ و نز آورتگه بنت.

به پدامنتگ ونیستگارین ملکان پمگئ چتن و پندانگی جتا کرتن و دسگی رستن گون دستان به چرک، چرو جلکئ وسیلا بیت. مگه به دیما شتگین ملکان پمگ گون کمباینا چتگ و نز آری و گون ماشینان به کارخانه رستگ و رنگ داتگه بنت. که شه ای دسگان راز رازی ٹکر، پر زونگ، شیکین، گوالگ، تورگ، ارجین و کونٹ گوپتگه بیت.

همی راز به طبیبیا شه پمگ و پمگیین دسگ وتکران کارگپتگه بیت و به گسان شه پمگالیپ، نالین و سرجا جوړه کننت.
به صنعتی و دیما شتگین ملکان شه کالکئ لټ، بلگ، پندانگ و پمگادهان چیز جوړه کننت و پمگئ اقتصادیین پیدگ آنکه باز انت که پمگاسپیتین زره گشنت.

عزیزین وانندگان!

– ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.

– دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.

– پنچ ډل بیت و هر ډلي په پمگئ باروا گون وت هبربدیت. رندا هر وانندگی که پمگئ کالکا دیسته په وتی دگه همراهان په پمگئ کالکئ وړو ډولی باروا هبربدنت.

– په جالگئ جستا دو پسو لکتگ بوته بریبرین پسوا به وتی کتابچهان بلکت.

پمگیین چیز گجام وهدا رنگ داتگه بنت.
۱– رندا شه رستنا دسگ رنگ کرتگه بنت.
۲– رندا شه ټکری جوړ کرتنا ټکر رنگ داتگه بنت.

عزیزین وانندگان!

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په بُرزین تواری بوانیت.

مرکبین نام- مرکبین نام هما انت که شه دو یا گیشتر کلیمی رودبند ”ترکیب“ کرتنا جوڑ بوتگ بیت چو باگ + وان = باگوان، کار + خانه = کارخانه مرکبین نام انچو جوڑ کرتگه بنت:

۱. شه دوناما: کارخانه، آپ و دوگ، آپ وواد.
۲. شه دو فعلا: گروکش، هست و نیست.
۳. شه نام و صفتا: سیاه دیم، سپی ریش، بد روچ.
٤. شه عدد و ناما: دو کارچ، چارپاد، چار شاخ.
٥. شه فعل و صفتا: وش بیت، زندگ بیت، شاد بیت.
٦. شه دو مصدرا: شتن و آتن، روگ و آیگ، همله و هلگر، پلگ و لٹگ کشگ و بندگ.

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلي په برزگئ مرکبین نامان جمله جوڑ و په یکی آدگر بگشت.

- چیزیکه گشتگه بیت په شری بلکت وٹک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.

گسوبین کار:

مرکبین نام و آیی جوڑ کرتنئ ڈولا شه برزگا به وتی کتابچهان بلکت و شه برکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱. په پمگی جتا کرتنا شه پنداںگ و رستنا جائیکه ماشین نه انت شه چیا کاره گرنت؟
۲. ای وسیله گون چیا کاره کننت؟
۳. جلك چونین چیزی انت چیی کارا کیت؟
٤. شه چرکا چه کار گپتگه بیت؟
۵. شه چرا چی کاره گرنت؟

- سئ وانندگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بر بگشیت.

- په ای کلیمان یک یک جمله جوڑ بکنت.
پمگ
پنداںگ
کالك
رستگ

- سئ وانندگ سبخئ ای بهرا"پمگ شه کشار گریی، برو حاصلان انت. کشارگر به وهده و وختئ پنداںگ کشنت، شه کشتن تا سوز بوتن و برو حاصلی نز آورتنا چنت وار پمگئ کشارا آپه دینت" په رون په برزین تواری بوانت.

پیتاپئ گرمیئ زد

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت و بلکنت.
- پیتاپئ گرمیئ پیدگ و تاوانا بزاننت.
- مقدارین قیدا درست کننت و به جملان آورتگ بکننت.

جست:

- پیتاپئ گرمی چی پیدگ داریت؟
- چون وترا شه جل جتن وپیتاپئ زدا بساتن؟
- کسانین زاگانی جان دراگشتن په پیتاپا چی تاوان داریت؟

پیتاپئ گرمی، په مچین مخلوقات، سوزگ و کشت و کشارا باز پیدگ داریت. میکروبا نا زیانه کنت و په دگه زنده جانانی سلامتیا پیدگ و کٹ داریت. پیتابئ روشنی انسانئ بدنئ ضرورین چیزانا پوره کنت.

اگه انسانا گرمیی زد بجنت تاوان داریت، همائیکه به گرمیئ زدا کاره کننت و آوانا گرمیه جنت گون راز رازئ نا جوڑیان دیم په دیمه بنت. بازین گرمی په مردما عرخ ودیه کنت که گون عرخا بدنئ واد و آپ دره بنت و بدنئ پوست حشکه بیت، وختی که پوست حشك بوت، بدنئ کسانین دروچه بنده بنت و بدنئ حرارتی اندازه برزه روت و تپ ودیه بیت. بری وهدا حونئ فشار هم برزه روت و به اعصابا درد ودیه بیت.

پیتاپئ گرمیئ زد گونڈین زاگانی سرا گیشتر گندگین تاثیری داریت. پمیشا باید گونڈین زاگانا میلن که لوچ و جان درا به پیتاپا چار کننت، آوانی مچ بدن باید گون پچ و پوشا چیر داتگ بیت و شه پیتاپئ زدا دور ساتتگ بنت.

پیتاپی گرمیئ زد یا جل جتن دلئ اوشتا تن وحونئ مزنین رگی تر ککگی خطرا گون وت داریت. بازین گرمی انسانا شه حالا کشیت. همیکه جای گرمیا زانن باید زوت وترا به سردین جاگی برسینن و زوت وتی دست و دیم و پا دانا گون سردین آپا بشودن.

په ایشی که وترا شه جل و گرمیئ زدی تاوانا بساتن ووتی کارانا هم په جوانی دیما برن شه گساڈنئ کارانا گهترانت به تاریی سردین هوا و دیگرا تسر برسینن.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و گون وت په گرمیئ پیدگ و کتئ بارروا هبربدیت.
- شه ای کلیمان به جالگئ جملانی اورکین جاگهان بلکت.

مخلوقات

کشت و کشارا

میکروبانا

سلامتیا

پیتاپئ گرمی، په مچین.................. سوزگ و .... باز پیدگ داریت.

.... زیانه کنت و په دگه زنده جانانی .... پیدگ وکتٔ داریت.

عزیزین واننداگان!

- سئ واننداگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- به گوستگین سبخان مقداری قیدا و انته و درست کرتگت وچو که گندت به جالگی جملان چو:

کریمداد وتی مچین پسانا چت

مچ رمگ گیابانا انت

لهیتن گوک شه گوروما منته

من گردانا درسته کنین

به ای چارین جُملان مچین، مچ، لهتین، گردانا مقداری قیدی کلیمه انت.

– به ای سبخا مقداری قیدی دگه کلیمانا معلوم بکنت و شما وت دو جمله به وتی کتابچهان بلکت که مقداری قید به آوان بیت.

گسویین کار:

هرگجامی شه شما په پیتاپئ گرمیی باروا شش کشك یا گیشتر شه آیی بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

عزیزین واننداگان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. انسان باید وترا شه چیا بساتیت؟
۲. چی په انسانا تاوان داریت؟
۳. انسان باید وترا به گرمیا چون بساتیت؟
٤. سردین آپی وارتن به گرمیا په انسانا چون انت؟
۵. دگه چیئ وارتن مردما تادیرا شه تنا ساتیت؟

– سئ واندگ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
– په ای کلیمان یک یک جمله جوڑ وبلکت.

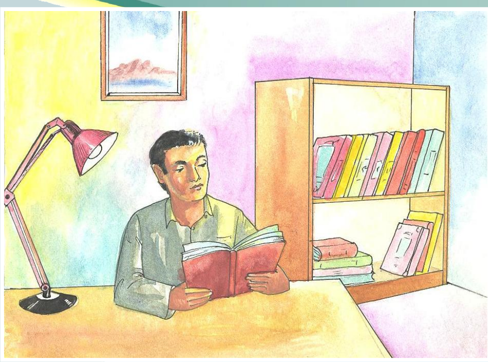
پیتاپئ گرمی
تاوان
عرخ
پوست

– سبخئ ای بهرا"پیتاپئ گرمی، په مچین مخلوقات، سوزگ و کشت و کشارا باز پیدگ داریت. میکروبانا زیانه کنت و په دگه زنده جانانی سلامتیا پیدگ و کٹ داریت" په رون په برزین تواری بوانت.

کتابئ وانگ

مخسد:

- وانندگ بوانتت و نوکین کلیمانا بزاننت.
- چیزیکه گشتگه بیت لیکتگ بکننت.
- وانگی کدرا بزاننت و گون کتابی وانگا خوبگرنت.
- مرکبین نامانا درست کننت و به جملا آورتگ بکننت.

جُست:

- به عکسا چیه گندت؟
- کتابئ و انگئ کٹ چی انت؟
- اما چون شه گوستگین دورو باریی مردمانی زندگیا سیه بن؟
- مرکبین نام گجام انت؟

کتابئ وانتن اما ره شه هر چیا سیه کننت. همیکه اما کتابه وانن شه هما دیماروگ و علم و زانگا سیه بن که دانندگ و عالم شه آوان به وتی زندگیا کار گپته و آسرو نتیجئ به کتابان نبشته کرتگنت.

کتاب جوانین دوستئ وڑا هر چی به دلا داشتگ بیت په اما گشیت وشه اما هیچیه نه لوٹیت. گوستگین وهده و پاسانی کوشش و تلواسگانی جوانین آسر و نتیجه و آزمایگ که به کتابی ورخان لیکتگ و سیایگ بوتگنت گون کتابئ و انگا دستا آتگه کننت.

وانگ و مطالعه چو گنجئ ودی کرتنا انت، هر چنکس که اما گیشتر گون کتابئ و انگا خو بگرن به هما کچانا ای گنجئ رسگ په اما آسانه بیت، کتابئ دوستی به امی دلا گشیتره بیت و ای دوست باز کٹوکین چیزانا اماره هیله دنت.

همانکس که کتاب وتی دلی حالا په اما گشیت و شه اما چیزی چیره نه ساتیت اما هم باید آیی کدرا بزانن و آیرا شه هوشا مه برن و ایشا بزانن که اگه به کتابی وانگا خوبگرن شه باز چیزان سی و سر پده بن و باز جاگهان وتی سکیانا حل کرتگه کنن.

کتابئ وانگ په مچانی پیدگ وکتۺا انت، کسانی و مزنی نه داریت به هرسنی که ان چم و چار مه بن شه کمین وختی کتۺ بگرن و کتاب بوانن.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی گون وت په وانگئ پیدگ و کتۺئ باروا هبربدیت. رندا شه هر ډلی یک یک وانندگ په مکتبئ کتابانی و انگئ پیدگئ باروا هبربدنت.

- شه ای کلیمان په جالگئ جملانی اورکین جاگهان گچین بکنت.

وانندگ

اما

من

آء

.... ادبیین کتابانی و انگاوش دارین.

.... به گساسبخه واننت.

.... باید وتی کتابا پاک بساتن.

.... هر روچ کتابه واننت.

عزیزین وانندگان!

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

سرجا

زانت جا

پیر بخش

- په برزگئ مرکبین نامان یک یک جمله به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په شری بلکت وجائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په رون په هما کتابئ باروا که وش داریت بوانیت، هبربدنت.

گسوپین کار:

ای سبخئ اولی بارا به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین واننددگان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. بلوچیئ ادب و لبزانک به گجام دورا شه وتی همپلین کوم و تمنانی زوانانی لبزانکا اثر زرتگیت؟
۲. ای دروشم، رنگ و اثر به کهنین لبزانک و ادبا هم ات یا نه؟
۳. به گجام دورا پارسیئ زوانئ بازین کلیمه و لوزی گون بلوچیئ زوانا یگجا بوت؟
٤. چی سبب بوت که بلوچیئ ادب شه واڑ بوتن، سادگی و آسانیا دربکپیت؟
۵. پچی بلوچیئ ادب و لبزانک وتی عام فهمیا شه دستادات؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
- په ای کلیمان یک یک جمله جوڑ بکنت.

وانن

گوستگین

- سبخئ ای بهرا"وانگ و مطالعه چوگنجئ ودی کرتنا انت، هر چنکس اما گیشتر گون کتابئ و انگا خوبگرن به هما کچانا ای گنجئ رسگ په اما آسانه بیت" په رون په برزین تواری بوانت.

پاکي دُرائیا ساتیت

مخسد:

- وانندگ سبخا بواننت و بلکنت.
- به دُرائیا پاکیی پیدگ وکتا بزاننت.

جُست:

- پاکی په دُرائیا چه پیدگ وکتی داریت؟
- پچی باید وتی دستا ناگون صابونا بشودن؟
- اگه به پاکیا دلگوش مه بیت چونه بیت؟

په بنیاد ما پاکي باز کٹ داریت و به ای بارا اسلامئ پاکین دین اماره پو و سرپد کرته که پاکي ایمانئ باری انت.

هر روچ که شه گسا دره بن ککڑین حاك و پلك به امئ سر و دیما ننديت یا وهدی که ورزش یا کاری کنن یا باز پیادگ اینگور و انگور چاره ورن و عرخه کنن بازین حـاك و پلکی امی دست و سرو دیمی سرا ننديت که په اما باز تاوان دارنت.

اگه وتی جان و سر و دیما پاك بساتن و پاکین پچ گورا بکنن میکروب پـه امانـه رسیت، وترا دُروا ساتگن و اگه به وتی پاکیا دلگوش مه کنن و وترا شه حاك و پلـك و کچتیـان دورمه ساتن میکروب اماره گیت و نا جوڑه کنت.

اما باید ای هبراد لگوش بدارن که به مردار و کچتین چیزان دست مه جنن، دیما و پدا شـه نانی وارتن و پداشه دسشودیی در بوتنا وتی دستا ناگون صابونا پاك بشودن.

باید مدام وتی جان، سرئ مود و دست و پادا پاك بساتن و وتی دست و پادانی ناوانانا زوت زوت بچینن و میلن که مزن بنت. پاکین پچ گورا بکنن.

عزیزین وانندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و گون وت په پاکي و دروایی بارواهبر بدیت.
- په ای جملا گجام یکی شه جالگئ پسوان بریبره کیت. به چوکاتئ تها به دیمی"ص" بلکت.

اما په وتی دروائیی ساتنا

۱. وترا شه میکروب و کچتیان دوره ساتن.
۲. وتی جان و سرودیما پاکه ساتن.
۳. دیما شه نانی وارتن، پداشه آیی و پداشه دسشودیی در بوتنا وتی دستا ناگون صابونا پاکه شودن.

اولی	
دومی	
سومی	
هرسئین	

گجام یکین جوان انت. اولی، دومی یا هرسئین؟

عزیزین واننداگان!

- سئ واننداگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تک، کامه، سواليه و ندائیی علامهانا بلت.

- په ای جملا گجام یکین پسو بریبرانت به دیمئ "ص" بلت.

مردم شه آیی بده برنت و گون ناجوڑیا دیم په دیمه بیت.
۱- شه کسیکه حاك وپلکانی تها گردیت ووترا نه شودیت.
۲- شه کسیکه به وتی پاکیا دلگوشه نه کنت.

اولی	
دومی	
هردوین	

گسوبین کار:

په پاکیی باروا نبشتانکی بلکت که سی یا چار کشك بیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱. وهدی که ناجوڑه بیت چونه بیت؟

۲. جان دردی، جکگ و بی سرودلی چیی علامه انت؟

۳. میکروب چی انت؟

٤. میکروب گجا ودیه بنت؟

۵. وهدی که ناجوڑه بن چون کنن؟

٦. مگه وت سرین دارو تاوان داریت؟

- سئ وانندگ چیزیکه دیما شه جستان او شکتت یکواردگه په رون شه بربگشیت.

- په ای کلیمان جمله جوڑ وبه وتی کتابچهان بلکت.

کٹ

نندیت

پاك

- سئ وانندگ سبخئ ای بارا"په بنیاد ما پاکي باز کٹ داریت و به ای بارا اسلامئ پـاکین دین اماره پو وسر پد کرته که پاکي ایمانئ باری انت".

به رون به برزین تواری بوانیت.

کارو کوششئ آسر

مخسد:

- واندگ سبخا بوانَنت وبلکنت.
- کارو کوششی آسرو نتیجا بزاننت.

جُست:

- کار و کوشش چونین آسر و نتیجئ داریت؟
- کار و کوشش په انسانا چی ودیه کنت؟
- کئ باید کارو کوشش بکنت؟
- واندگ شه کارو کوششا چی دستا کاریت؟

انسان باید به هر جاگهی کارو کوششا مه شموشیت. انسان گون کار و کوششا عزت و سر برزی ودیه کنت.

کشارگری که به وتی کشارگر یا زحمته کشیت. ڈگارا آپه دنت، لنگارو مالگه کنت و چنت وار کشارا آپه دنت وبه درو و دستگی وهدا درو و دستگه کنت و نزه کاریت، خرمنه کنت کتیت، گلانا کشیت و گسا بارت پاک و آرته کنت شه وتی کار و کوششا جوانین آسری گیت.

همی راز مالداریکه ماله ساتیت په مالاني ساتنا باز زحمته کشیت و شپ و روچ کوششه کنت شه وتی مالدار یا جوانین نتیجی گیت وشه مالانی جوانین ساتنا آیی مالداریی برو کٹ، گوشت، شیر، روگن، پشم و کورک گیشه بیت.

واندگ که به مکتبا سبخه وانیت و به وتی سبخ و تعلیما زحمته کشیت په دلگوشی و پام وتی هر روچئ سبخا په جوانیه زوریت و شپ و روچ کوششه کنت شه وتی سبخ و تعلیما جوانین آسرو نتیجی گیت و به آزمایگان برزین درجه و نمری گیت، په سوب و سر برزی شه یک صنفا به دگه صنفی روت.

مروچی که انسان دیمریی وترخی کرتگنت وبه زندگیئ جتا جتاین بهران راز رازی نوکین چیز ودی بوته شه کار و زحمت و کوششئ برکتا انت.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سئ ڈل بیت و گون وت په کار و کوششئ پیدگ و کتہئ باروا هبربدیت.

- گون ای کلیمان جالگئ جملانی اورکین جاگهانا پوره بکنت.

سبخه

زحمته

زوریت

کوششه

واننداگی که به مکتبا.................. وانیت و به وتی سبخ و تعلیما.................. کشیت وتی هر روچی سبخا په جوانیه.................. وشپ و روچ.................. کنت.

عزیزین واننداگان!

- سئ واننداگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تہک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

- سئ واننداگ په رون په کاسبیکه وش دارنت و په آیی کار و کوششی دارگا هبربدینت که چون دستا آورتگه کننت.
- به ای سبخا مرکبین نام به جملان لکتگ بوته چو:

درو و دستگ

لنگار و مالگ

شپ و روچ

انون شما یک یک جمله دگه په ای مرکبین نامان به وتی کتابچهان بلکت.

گسوپین کار:

په کار و کوششی پیدگ و کتا نبشتانکی بلکت که شه ٤ کشکا کم مه بیت.

عزیزین واندگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

۱. کئ آزمایگی چیرا گپتگ بوت؟
۲. اولینا چی گشتنت؟
۳. دومینا چی گشتنت؟
٤. سومینا چی گشتنت؟
۵. گجام یکین بایسکلا گیشتر برتگ کرت؟
٦. شه ای آزمایگا چی آسر و نتیجه گپتن؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان او شکتت یکوار دگه شه بربگشیت.
- په ای کلیمان به وتی کتابچهان جمله بلکت.

سربرزی
جوانین
وتی
سوب

- سئ واندگ سبخئ ای بهرا"انسان باید به هر جاگهی کار و کوششا مه شموشیت. انسان گون کار و کوششا عزت و سر برزی ودیه کنت" په رون په برزین تواری بوانت.

بهار آت

بهار آتي هـــر سون موجه کنت گل

بنشپنته ڈگـــار در کپتـــــه سنبـــل

پدا زندگ ببـــوت هــرچیکه مرتت

درو دشت و تـــــلارو عـــالمئ گل

ڈگار چاکـــوت گلی لالـــه در آتی

به دشتئ تـــاجتی سورین په وت پُل

تچیت هـــر شیله گي تا سرمگین آپ

چمند سبز انت و باگ سرکشته کاکُل

هوا ســـاپنت و کشیت نرمگین گوات

چنـــــارئ شر شرانت وانیت که بلبل

چه پیتاپی که کنت بـــاز نشتنی کیپ

چه مهتا پین شپنت و پـــر تجمـــل

چـــه روچیکه گومي مچین جهـــانا

ولـــوکـــه ذره بیت داریت تسلسل

"سلیمی" بست کـــه پر فیضین بهاری

بکش جُهد و بِکـــن کار پــه تحمل

کهولئ زندگی

مخسد:

- وانندگ کهولئ زندگیی کدرا بزاننت.
- کهولئ باسکانی خذمتا بکننت.
- وتی زمه واریانا بزاننت.
- سادگین نامانا درست بکننت.

جُست:

- کهولئ باسک کئ انت؟
- پچی کهولا بنیادمئ اولی مکتبه گشتنت؟
- کئ په کهولئ باسکاني ذمه واریاني باروا هبرداتگه کنت؟
- جوانین کهول گجام انت؟

پس، ماس، براس و گوار یک کهولئ باسک انت. ایش به یک گسا زندگیه کننت. ماس و پس کهولئ مزن انت. ایش کاره کننت و په وتی بچک و جنکان پچ و پوش و وراک ودیه کننت، آوانا په جوانیه رودیننت جوانین تب و خو و مردمگریا هیله دینت، بنیادم هرچیا شه کهولئ زندگیا هیله زوریت پمیشا کهولا اولي مکتبه گشتنت.

به کهولئ زندگیا مهر و دوستی، مردمگری و نیکین سلوک و جوانین تب و خو وده کنت و گیشتره بیت. مُچ گندن ماس و پس که کهولئ مزن انت مزنین ذمه واریی دارنت په اما باز زحمته کشتنت.

اما که به ماس و پسی بازین زحمت و نیکین پیرزوانی برکتا رودن مزن و پرواک بن، زانگ و کماله زورن، هیچبر آوانی نیکیانا نه شموشن و تا ابد آوانی منت وارن.

اما براس وگوارهم که گون وتی ماس و پسا به یک گسی زندگیه کنن، به مهرو دوستی و جوانین خود و تبی شپ و روچ یکی آدگرئ پانادا ان وترایکی آدگرئ غمخوره زانن تا زندگن براسی و گواریی کدرا زانن وتی کهولئ زندگیئ مهر و مابتا ساتن.

هما رازیکه کهولئ مزن په اما جوانین نیت و ارادی دارنت اما هم آوانی رمان زور و خذمت کنوک ان و وتی زمه واری و وظیفانا رازیکه برازیت تسره رسینن. اما زانن اگه کهولئ باسک وتی زمه واریانا په شری تسر برسیننت هیچ ملامتی و پدمانیی ودیه نه بیت. ای وڑا کهولئ باسک وشین زندگیی واونده بنت و شالیئ بن چمگ مهر و دوستی انت که بنیادمئ جوانین صفت و خو وتبا ود و دیمریه دنت.

عزیزین واناندگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلي په کهولئ باروا گون وت هبربدیت و بگشت که به یک کهولئ رندا شه پساکئ په زاگاني جوانین رودینگا دلگوشه کنت.

عزیزین واناندگان!

- سئ واننداگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

سادگین نام:

سادگین نام هما انت که اگه بار کرتگ بیت، آیی بارمانا نه دینت، وت تانکا یک مانا دارین باری انت.

چو: لوگ یا گس

مسیت

دست

درچک

استار

دپ

پاد

انون وتی سبخا بچارت ووت سادگین نامانا مالوم بکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت وتهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

گسویین کار:

هرگجامی شه شما وتی کهولئ زندگیئ باروا چارکشک به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین واننداگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

١. ناکو پیرداد کي هلکئ مزن انت؟
٢. آچونین گوستگی داریت؟
٣. کجیروباز محمدکي زاگ انت؟
٤. ای دو براس چیا شه کسانیا به هوشا دارنت؟
٥. آوانی پس و ماس آوانا په چیا باز سوگه کرتگنت؟

- سئ واننده‌گ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.

په ای کلیمان یک یک جمله جوڑ بکنت.

باسک

مزن

رودیننت

بنیادم

سبخئ ای بهرا"به کهولئ زندگیا مهر و دوستی، مردمگری، نیکین سلوك و جوانین تب و خو وده کنت و گیشتره بیت، ماس و پس به کهولا مزنین ذمه واریی دارنت" په رون برزین تواری بوانت.

علم(زانگ)

مخسد:

- واندگ سبخا په شری بوانںت و بلکںت.
- علمئ مانا و کدرا بزاننت.
- شه کلیمان جمله جوڑ بکننت.

جُست:

- شه شما کئ په علمئ باروا دو جمله گشتگه کنت؟
- کئ علمئ مانا گشتگه کنت؟
- علم چی پیدگ داریت؟
- شه علمئ برکتا بنیادم به گجا رستگنت؟

علم، زانتن و آگاهیا گشنت، عالم شه علما باز پیدگ وکټ گپتگنت و مزنین سکیانا حلاینته و به ترخی و دیما روگئ نیمگاسك و پرواکین گام چست کرتگنت.
علم وزانگ بنیادمئ شان و بالگئ سببه بیت، علم و زانگ بلوکین روشنایی انت که هر وڑئ تاریکیا زیانه کنت، علم و زانگئ یات گپتن بنیاد ما ای وسا دنت که هر چونین سکی و سوریی حلاینگی پهرا راهی ودی بکنت.
اما علم و زانگئ کټوکین تاثیرا به وتی زندگیی مچین باران په جوانی دیستگه کنن، هما کاری که غدیما به چنت ماها تسره بوت، نون شه علمئ برکتا به چنت ساعتا تسره بیت.

هما که په علم و زانگئ یات گرگا کوشش و تلواسگ کرتگنت وبه ای راهها شپانا روچ و روچانا په زحمت گواز ینتگنت، آواني نام مدام مانیت و مچین بنیادم شه آوانی علم و زانگی آسر و نتیجها پیدگ و کټه گرنت.
علم، مزن و شابیتین ناغدین دریابی وڑا انت که تا انون کسی آیرا تا آخرا غدی نه کرته و به آسرا نه رسینته، پمیشا هر چنکس علمئ حاصل کرتنا جُهدو کوشست بیت الاسی نه داریت.

عزیزین واننده‌گان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په علمئ کدرئ باروا هبربدیت ورندا شه هر ڈلی یک واننده‌گی چیزیکه شه علمئ برکتا به وتی زندگیا شه آیی کاره گیت، نامی بگشیت.

- گون ای کلیمان جالگی جملانی اورکین جاگهانا پربکنت.

علم

عالم

سکیانا

گام

..................، زانتن و آگاهیا گشنت، .... شه علما باز پیدگ وکٹ گپتگنت و مزنین .... حلاینته وبه ترخی و دیما روگی نیمگاسک و پرواکین .... چست کرتگنت.

عزیزین واننده‌گان!

- سئ واننده‌گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په جوانی بلکت و ٹک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- سبخا کرار "بیتوار" بوانت ورندا ای جستانی پسوی باروا پکر کنت که
- گوستگین سالان پچی امی وطنئ واننده‌گ شه علم و زانگا دور منتنت؟
- علمئ یات گپتن په کئ فرض انت؟
- کدین مردم وتی سکي و سوریانا حلاینتگه کننت؟

گسوبین کار:

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ دگه باسکان بوانت.

عزیزین واننده‌گان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

۱. چی بنیاد مانا شه یک دوری به دگه دوری بارت؟
۲. انون اما به گجام قرن و پیریا زندگیه کنن؟
۳. پچی امئ وطن شه ترخی و دیما روگئ کاروانا پدامنت؟
٤. اما چون وتی بازین سکیانا دور کرتگه کنن؟
٥. به ای باراکي ذمه واری گیشتر انت؟
٦. چه وختا اما دگرانا یات داتگه کنن؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.

- په ای کلیمان جمله جوڑ و به وتی کتابچهان بلکت.

علم
یات گپتن
تاثیرا

- سبخئ ای بهرا "علم، زانتن و آگاهیا گشنت، عالم شه علما باز پیدگ و کٹ گپتگنت و مزنین سکیانا حلاینته وبه ترخی و دیما روگئ نیمگا سک و پرواکین گام چست کرتگنت" په رون په برزین تواری بوانت.

نکل

مخسد:

- وانندگ بواننت و بلکنت.
- نکل و آسمانکانا بزاننت.
- مقدارئ قیدا به سبخا درست بکننت.

جُست:

- کئ آسمانک و نکلی زانت؟
- گرک و مردکئ نکلا او شکتگت؟
- گرگ چونین حیوانی انت؟

ناکو بیبرگ که هرو هدا جوانین نکل و آسمانکه گشیت، ای واری پـه گُرکـئ رسـتری و گندگیی باروا هبر دات و گشت: زاگـان گـرگ گنـدگین حیـوانی انـت، زبـر وتـی هوشا بگرت و ای نکلا بشکننت.

روچی یک مردکي به راهي رادگ ات، چیزی دیما شتت دیسـت گرکـي بـه خفسـئ تهـا انت، گرک ای مردکا توار کرت و گشت: به ای خفسا باز پا زاب و سزااون، لهتین روچـه بیت که منا ادا پرینتگنت گشنگ و تُنگ اون.

مردکئ دل که په گرکا سوت گشت: انون ترا الاسه کنین که گیشتر پازاب مـه بـئ. زوت خفسی دپا پاچ کرت. گرک که رستر و گندگین حیوانی انـت ای نیکیـا بـه چمانـه گپـت همیکه شه خفسا در بوت په مردکئ جانا حمله کرت که آیرا بوارت.

مردک گشت: منامه ورمنه زانین ته گشنگی کموکی بوشت په ته ورگي ودیه کنین، همی دما روباهی که شه راهها گوست ایشانی کـتِ و باسااوشـکت نزیکـا آت و جسـت کـرت.

چی بوته، چیئ هبرا داتت؟

مردک مچین هبرا گشت، روباه که باز چمبازین حیوانی انت زانت که گرک ملامت انت، کومکئ کدرا نه زانت شه رستری وزورا کاره گیت لوتت په یک چمی پدوارگ آیرا به خفسی تها پرینیت دگه گشت: من باید خفسا شه نزیکا بگندین ورندا فیصله بکنین، هر سئین سونی خفسا شتنت به خفسئ نزیکا روباه گرکا گشت: یکوار خفسی تهابئ بگندین خفسئ دپ چون بستگ و پاچه بیت، گرک که خفسئ تها شت، روباه همادما خفسی دپا بست و مردکا گشت: انون بی غم بوتئ بره وسیکه که دوارگ گوازی مه وری.

عزیزین واننددگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننددگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و گون وت په گرکئ گندگی ورستری و روباهئ چمبازیی بارو هبربدیت.

عزیزین واننددگان!

- سئ واننددگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- کمی، باز، گیشتر، گیش، کم، لهتین، چیزی، مچ، مچین، درست، تیوگین، دراین، گرد مقداری قیدانت، شما ای سبخا کراری (بیتوار) بوانت و جائیکه مقداری قیده گندت آوانی جملانا به وتی کتابچهان سیایگ بکنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

- سئ واننددگ په رون
اولی په ای نکلی راهروین مردکئ دلسوچی
دومی په گرکئ رستری و گندگی

سومی په روباهئ شیواری چمبازیئ
باروا هبربدیت.

گسوپین کار:

ای نکلا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان هم بوانت و شه بربکنت.

عزیزین واننددگان!

- چیزیکه گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.
1. حیوان چنت ڈولا انت؟
2. گرگ چونین حیوانی انت؟
3. گرک چونین راز و رنگی داریت؟
4. وختیکه گرک گشنگه بیت چونه کنت؟
5. گرک پچی وترا به پس و بزانی رمگا پرینیت؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
- په ای کلیمان جمله جوڑ و به وتی کتابچهان بلکت.

سزا

گندگ

حمله

چم بازی

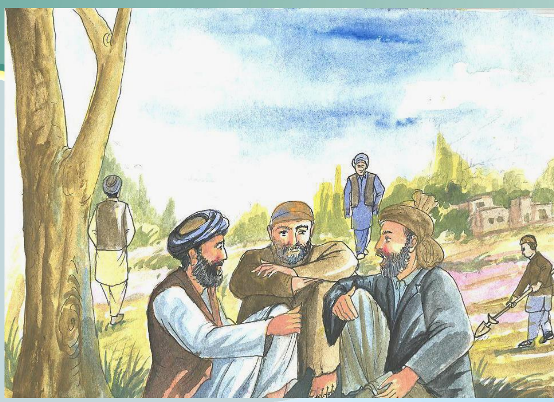
حیوان

- سبخئ ای بارا "گرک که رسترو گندگین حیوانی انت، نیکیا به چما نه گپت همیکه شه خفسا دربوت په مردکئ جانا حمله کرت که آیرا بوارت" په رون په برزین تواری بوانت.

بورغمي

مخسد:

- واندگ سبخا بوانت و بلکنت.
- بور غمیی مانا بزانت.

جُست:

- بورغم چیا شنت؟
- بور غمی چون انت؟
- کسیکه بورغمیه کنت پای چون انت؟

بورغمي و به من چی، وترا شه زحمتا در برتن، گون دگران مدت و دستگیری نه کرتن جوان نه انت. هیچبر انسان باید به بورغمیا خومه گیت وتا جائیکه وسیه بیت و ساك ودیه کنت اجتماعیین دلسوچی و ذمه واریی دارگا به پکرا بداریت.

شنت سئ بزگر به یك هلکی ډگارانا په کشتنا تیاره کرتنت. آهم وتی تهك بارانی سرا تیشگه جتنت و هم گون وت هبره داتنت. سپی ریشی که آوانی نزیکیا نشتت هبرانش په جوانیه کوشکت.

هبر شه هبرا اولی بزگر گشت:

منی زاگ باز پرواك و چالاك انت، شه هلکی زاگان هیچکه آیی زورا نه داریت.

دومی بزگر گشت: منی زاگ هم همی راز انت، هیچکه چو آیيا ډولي نه انت، آهر وهدا په وت نوکین پچ و پوشه کنت و چیزی که د اب مه بیت گورا نه کنت.

سومی بزگر گشت: ای راز که شما شِت منی زاگ هم شمئ زاگانی هم زات انت، مگه آ آنکه پرواك نه انت و ډولي هم نه انت که نوکین پچ وپوشی پکرا بیت، په من جوان انت سرآئیکه نوك رُسته بازه تلوسیت منا کوپگ بدنت.

شه ای سئ بزگرانی هبرا انچو معلومه بوت که هرگجامی شه وتی زاگاوش انت.
به ای وهدا هر سین بزگرانی زاگ که شه مکتبا الاس بوتتنت و راهش هم همینگوات رستنت. اولی بزگری زاگ سلام دات ووش آمد کرت دمی ایشکو و آشکا چارت وسونی گساشت. دومی بزگری زاگ هم وتی پسیا آت و کتره یی پدترا گساشت.
سومي بزگرئ زاگ وتی پسیا آت ورندا شه وش آمد و هبرا تیشگاشه وتي پسازيت و گشت بابه جان ته ژند بوتگئ آساك بگر تي ټک بارئ كارا منه كنين.
پیره مردیکه شه نزیکا بزگراني هبرانا او شكتت و آواني زاگاني آتنا دیست گشت: ای زاگ شه آء دوزاگا پرواك ترو بر اهدار تر انت، ایش بورغم نه انت، دلسوچ و غمخورانت زردی نه سگت که وت بروت وپسي كاربكنت.

عزیزین واننده‌گان!

- ای سبخی نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون ای سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی په بورغمیی باروا گون وت هبربدیت.

عزیزین واننده‌گان!

- سئ واننده‌گ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

نفیین قید:
نفی یا دور کرتنی قید هما انت که چیزی نه بوتن، نه کرتن و نه زرتنا قیده کنت و علامي نه، نا، هیچبر نه انت
چو بالاچ گسا نه روت
نه لوټن غیرئ دیا را که نوری دریابئ
اگر تهار چو زندان ببیت وطن وطن انت
- انون شما ای سبخا کراری بوانت و جائیکه نفیین قیده گندت جملانی به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی املا بلکت و جائیکه زانت ٹک، کامه، سواليه و ندائيی علامهانا بلت.

گسوبین کار:

هرگجامي شه شما نبشتانکی په بورغمیی باروا بلکیت که شه چارکشکا کم مه بیت.

عزیزین واننددگان!

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

١. مُراد چونین مردمی انت؟
٢. مُرادی واهگ ولوٹگ چی انت؟
٣. مُرادا چیه تورینیت؟
٤. — به مُرادی مناپورهین انسان باید چون بیت؟
٥. جوانیی پاچون انت؟

- سئ واننددگ چیزیکه دیما شه جستان اوشکتت یکوار دگه شه بربگشت.
- په ای کلیمان جمله جوڑ بکنت.

بورغمي

بورغم

تورینیت

هلكك

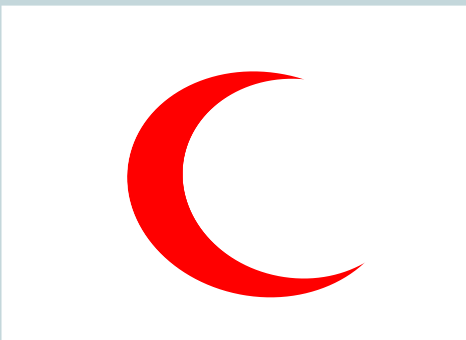
ڈولي

- سبخئ ای بارا"بورغمي و به من چی، وترا شه زحتما در برتن، گون دگران مدت و دستگیری نه کرتن، جوان نه انت. هیچبر انسان باید به بورغمیا خومه گیت و تا جائیکه وسیه بیت دلسوچي و ذمه واریی پکری بداریت" په رون په برزین تواری بوانت.

سره میاشت

مخسد:

- واندگ بوانںت و بلکنت.
- سره میاشتا درست کننت.
- مقدارین قیدا نابه جملان ودی کننت.

جُست:

- به عکسا چیوه گندت؟S
- سره میاشت چیا شنت؟
- پچی ای موسسئ نام خیر رسینوک انت؟

سره میاشت، یک موسسی انت که به وړ وړی حالتان، گون اړ، محتاج و تـاوانی بوتگـان، کمک و مدته کنت. پمیشا ای موسسئ نام، خیر رسینوک انت. ای موسسئ نشـان سـورین ماه() انت و ای موسسئ مچین کار کنوک و ازباب و وسیله همی نشانا دارنت.

سره میاشتئ نشان باز کدر و رو داریت و آیی کار کنوک که ای نشـانا گـون وت دارنـت به هر وړئ جاورو حالتي گون ټپي و تاواني بوتگان کمک و مدت کرتگه کننت.

ای موسسه به هر ملکي به جتا جتاین نامی یاته بیت که بـه افغانسـتان بـه سـره میاشـت وبـه اسلامیین دگه ملکان هلال احمری ناما یا ته بیت و بـه لهتـین دگـه ملکـان سـورین صـلیب گشتگه بیت.

ای موسسئ کار تانکا نا جوړانی درمان و علاج کرتن یا اسیرانی سرو پاسرئ گرگ نه انت بلکین به سول وامنی جاورا هم خیر رسینوکین تچ وتاگانا تسره رسینیت.
سری آیی که ای موسسه به جتاجتاین نامان یاته بیت به مچین جهانا مخسد و واهگی هم وړویکی انت. به امئ عزیزین وطن افغانستانا سره میاشت یا افغانیین هلال احمر نه تانکا ایش که ټپیانا درمان و علاجه کنت بلکین گون مصیبت دیستگ، ډگار جمب وسیلئ تاواني بوتگان هم چیزی کمک و مدته کنت و دلسوچ و مهربانین پرستارانا رودینیت.
په ایشی که سره میاشت گیشتر اقتصادیین واک وتوکی واوند بیت و وتی تچ وتاگانا به خیر رسینوکین راهها گیش بکنت امی دارا و هستیی واوندین هموطن هرو هدا گون افغانستانی سره میاشتا کمکه کننت.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی گون وت په سره میاشتئ باورواهبر بدیت.

عزیزین واننداگان!

- سئ واننداگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- باز، گیشتر، گیش، بس، کم، لهتین، چیزی، مچ، مچین درست، تیوگین، در این، گردان مقدارین قید انت شما به ای سبخا مقدارین قیدئ جملانا ودی کنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- په جالگئ جستا سئ پسوگشتگ بوته همایکین که راست انت آیراودی وبه جالگئ کیشکی بکشت.
خیر رسینوکین موسسئ انت که به افغانستانا
صورین صلیب

هلال احمر

سره میاشت یا افغانیین هلال احمر

گشتگه بیت.

گسوپین کار:

هر گجامی شه شما به وتی کتابچهان په سره میاشتئ باروا پنچ کشکی کاسا نبشتانکی بلکت.

عزیزین واننددگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت ورندا جستانی پسوا بگشت.
- کئ په کمک و مدتا اړانت؟
- شه کئ کمک لوټنت؟
- اگه اما کمکی وسا بدارن وتی کمکانا چون برسینن؟

سره میاشت کمکانا په کیه رسینیت؟

سره میاشتی نشان چی انت؟

- سئ وانندگ چیزیکه دیما شه جستان اوشکتت په رون یکواردگه شه بربگشیت.
- په ای کلیمان یک یک جمله جوړ بکنت.

سره میاشت

نشان

یاته

خیر رسینوک

درمان و علاج

- سبخئ ای بهرا"سره میاشت، یک موسسئ انت که به وړ وړئ حالتان گون تپي، اړ و محتاج و تاواني بوتگان کمک و مدته کنت" په رون په برزین تواری بوانت.

امبرانی

وطــن مني لاله زار انت امبـــــــراني

زمســـــتاني بهــــــار انت امبـــراني

به هـــــر كنج و كنارئ كه بكنئ سيل

چه ســــــر سبزين كشار انت امبرانـــي

چه گواتی ملايمين داريت بهـــــــاري

هوای خوش گوار انت امـــــــــبراني

جويي پُرآپ و نهري كرته گنت موج

پَلو دستوك هوار انت امـــــــــبراني

شه آسمانی ريچنت چون تـــرنگڑواور

چه گرنداني توار انت امبــــــــــراني

رونت مالدار به دشتـــــــانی پغت شئ

اميـــــــــــرانی زوار انت امبـــراني

"سليمی" شيت وطـن جان به منی ديما

عجــــب نخش و نگارنت امبــــراني

ورزش، دُرایی، واک

مخسد:

- واندگ سبخا بواننت و بلکنت.
- ورزشئ پیدگ و وړ وډولا بزاننت.
- فاعلی و مفعولین صفتا بزاننت و به جملان ودی کننت.

جُست:

- به عکسا چیه گندت؟
- گجام ورزشا زانت؟
- ورزش چه پیدگ داریت؟

بهارئ یک وش هواین روچی دیگرا کرم که نوک رُستگین برز بالادین ورنای ات شه گسا دربوت، دیست که آیی هم زاتین بازین زاگی به آوانی گسئ نزیکئ میدانیئ چمندا جینت. وش وش سونی آوان شت و گون آوانی مزنا که نامي نصیرات وش آمد کرت و گشت: زاگاني ای جستن پیدگی نه داریت منوشه ای گوازیا دست کشتون.

نصیر: آپه فوتبالی گوازیا وترا ساجو کننت.

کرم: فوتبال چه درده وارت؟

نصیر: فوتبال هم گوازی و هم ورزشی انت که په انسانئ درائیا باز پیدگ داریت.

کرم: پیدگی چی انت؟

نصیر: ورزش کنوک دُرا وجوړ ووشین تب و خوی واوند انت فوتبال جوانین ورزشی انت.

کرم: منی ناکوزاک داود گون ورزشا وترا شه پاد پرینت، انون به ناجوړیی نپادا کپته من هم که چیزی فوتبال زانتون دست کشتون.

نصیر: پچی چی بوته آچی ورزشي کرت؟
کرم: به مهتاپیین شپی کیچ وکبڈی کرت وختیکه گوازی الاس بوت نزیک دوتاس سردین آپ وارت دگه زاگ وتی گسان شتنت آبه میدانیا به گوات سرا چاره کرت منا گشت منی جان گرانیه کنت. شه آیی و پد ناجوڑ بوت و کپت.
نصیر: کرم براس، داود که سردین آپ وارته باز ژند بوته آعرخ داشته وبه گواتسرا چار کرته پمیشانا جوڑ بوته.
کرم: ای ڈول که ته گشی کسیکه ورزشه کنت باید آپ مه وارت؟
نصیر: آپئ وارتن باز پیدگ داریت، اگه په ڈول وارتگ بیت. بشکن براس، ورزش بازین وڑوڈولی انت چو: کیچ، کبڈی، حُسین، جستن، آپگوازی، فوتبال، والیبال و دگه که هرگجامی شه وت قانونی داریت.
کرم: شرهبره داتئ
نصیر: ورزش و گوازی باید به پاکین جاگه و صافین هوای بیت، ورزش کنوك باید ژندا ژند سردین آپ مه وارت و گون عرخا به گواتی دیما مه اوشتیت. وختیکه ورزش کنوك نانه وارت باید تا دو ساعت رندا شه نانا ورزش مه کنت.
کرم: نصیر براس نه گشتی که تا گجام سنا ورزش جوان انت؟
نصیر: ورزش به مچین عمرا پیدگ داریت، باید به هر سنی ورزشئ ڈولا بزانن.
کرم: مگه رندا شه ورزشا چیزی وارتگه نه بیت؟
نصیر: دمی پشترا شه ورزشا گیلاسی شیر یانیوگئ آپئ وارتن پیدگ داریت.
کرم: نصیر براس شه تی هبران منی سر جوان پاچ آت، شدو پد من هم په فوتبالئ ورزشا شمیا کائین منی ناما هم بلکت.

عزیزین واننداگان!

- ای سبخئ نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.
- دو واننداگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سئ ڈل بیت و گون وت په ورزشی پیدگئ باروا هبربدیت.
فاعلین صفت- کارئ کنوك یا چیزئ داروکئ راه سوجیا کنت
چو: جنوکین مرد، وانوکین زاگ

مفعولین صفت – که مفعولئ حالتا بیا نه کنت چو: وارته پروشته، پروشتگین پاد
– به ای سبخا فاعلی و مفعولیین صفتانا معلوم و په یکی آدگرا بگشت.
– دو واننده‌گ په وتی جندئ وش یکی کرم و آدگه نصیری ناما په وت بلنت و ای سبخا په برزین تواری بوانتن.
– چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

گسویین کار:

ای سبخا که گپ وترانی وڑا انت به وتی کتابچهان بلکت.

عزیزین واننده‌گان!

– چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

1. ورزش انسانا چیه دنت؟
2. یگجایین ورزش چه پیدگ داریت؟
3. ورزش کنوک شه یک جاها به دگه جاگهاگون وت چیه برنت؟
4. ورزش چونین مشکولیی انت؟
5. ورزش انسانا شه چیا دوره ساتیت؟

– انون سئ واننده‌گ چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
– په ای جالگئ کلیمان جمله جوڑ بکنت.

ورزش

دُرایی

واک

وش وش

– ای مطلبا "ورزش په انسانی دُرائیا باز پیدگ داریت، هر مردمی باید روچی تها نیم ساعت ورزش بکنت" په رون په برزین تواری بوانت.

سیگاریٔ ضرر

مخسد:

– واننده‌گ سبخا بواننت و بلکنت.
– شه سیگار و چلیمی ضرراسی بنت.
– سوج و پرسی قیدا درست کننت.

جُست:

– سیگار شه چیا جوڑه بیت؟
– تماك بتگ داریت یا درخت؟
– سیگار و چلیم چی تاوان داریت؟

اعیدو وبیبرگ دو تروزاك انت، یک روچي بیبرگ و اعیدوی کـتّ و بـاس بـه سـیگار و چلیمی سرا بنا بوت.

اعیدو: بیبرگ جان پچی سیگاره کشیٔ؟

بیبرگ: من چلیمه کشین جائیکه چلیم مه بیت گون وت سیگار دارین.

اعیدو: شه سیگار و چلیمی ضرر و تاوانا سی داریٔ اگه نه؟

بیبرگ: چی ضرر وتاوانی داریت؟

اعیدو: بیبرگ تروزاك انون دگه زبرگوش کش که پته بگشین.

بیبرگ: جوان انت بگش.

اعیدو: تماك جور(زار) دارین مزه بلگین بتگی انت، تماکیٔ بلگانـا نـزه کارنـت و اوشـکه کننت و شه آوان سیگارجوڑه کننت و تماکابه چلیما همه کشنت.

بیبرگ: ایشا زانین تاوان و ضرری بگش.

اعیدو: تماکیٔ زار(جور) نیکوتین و پنزوین انت کـه پـه انسـانیٔ بـد ناسـک تـاوان دارنـت، دمیکه مردم سیگار و چلیمه کشیت تماکیٔ زار شه دپ و پوزیٔ راها به بد نا رسنت ودیریا زوت په مردما سکین نادُرایی ودیه بیت.

بیبرگ: شر هبره داتی

اعیدو: په ایشی که بنیادمئ دُرایی و سلامتی باز کدر داریت و بایدویلا شه دستا مه روت شه سیگار و چلیما دوری بیت.

بیبرگ: تي هبر پاز مناوش آتنت شدو پد سیگار و چلیما یله دین هر جا تماکی ول و بتگی بگندین بن کشه کنین و مالانی دیما پرینین.

اعیدو: ایده سیکه، مال نه ورنت، ته اوشکتگی که حیوان انت نه زاننت، حیوان همه زاننت که تماك زار(جور) داریت پمیشا تماکی بتگا، نه ورنت.

بیبرگ: اعیدو تروزاك شه تی هبران بازوش بوتون کوله دین که دوارگ سیگارو چلیم مه کشین.

عزیزین وانندگان!

- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخی نوکین کلیمانا سیایگ بکنت.

پنچ ڈل بیت و هر ڈلي گون وت په سیگارو چلیمئ ضرر وتاوانئ باروا هبربدیت.

عزیزین وانندگان!

دو وانندگ یکي بیبرگ و آدگه اعیدوی ناما به وتی سرابلیت و ای سبخا په برزین تواری بوانت.

سوج و پرسی قید:

سوج و پرسی قید ایش انت: کدی، گجام، گجانگو، چنت، چنکر ، پچی، پرچیا، چون، چی وڑا، چنکس ودگه

گجا، گجانگو، چی، پچیا، گُج، کدین

کدی آتگیت؟ کئ شتگیت؟ گجانگو شتگیت؟ چون آتگیت؟ پچی آتگیت؟

- سبخا بوانت و جائیکه سوجیین قیده گندت به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت، ٹِک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سی وانندگ په رون:

اولی په سیگاری ضرر و تاوان

دومی په چلیمی ضررو تاوان

سومی په نصورای ضرر و تاوانی باروا هبربدنت.

عزیزین وانندگان!

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱. په اولی وارا تماك به گجا کشتگه بوت؟
۲. کئ وشه گجا به گجا تماکی توما برتنت؟
۳. تماك چونین بلگ داریت؟
٤. شه تماکئ دوتا په انسانا پیدگه رسیت یا ضرر و تاوان؟
٥. سیگاري و چلیمي به گجا سیگار و چلیم کشتگه نه کننت؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
- گون ای کلیمان یک یک جمله جوڑ بکنت.

کدی
گجام
گجانگو
چنت
چنکر

- سبخئ ای بارا تماکئ زار (جور) نیکوتین و پنزوین په انسانی بدناسک تاوان دارنت، تماکئ زار شه دپ و پوزی راها به بد نارسنت دیر یا زوت په مردما سکین نادروایی ودیه بیت، په رون په برزین تواری بوانت.

بن چمگ

- بلوچیئ زوان راهبند، ع. پهوال ا.ا.ج علومی اکادمی هجری شمسیی ۱۳٦۲ سال.
- بلوچیئ متل گالوار. نزار و پولکار ولی محمد رخشانی.
- بلوچیئ گالبند، ع. پهوال.
- سید گنج "سید هاشمی".
- براهدارین پل شه بلوچیئ لبزانکئ باگا. ع. پهوال هجری شمسیی ۱۳٦٦ سال.
- بلوچی بوانین عبدالکریم "راجی".

بزانت بلد

گال	مانا	گال	مانا
پنهان	چیر	درچِکْ	درخت
رحمان	بخشا یوک	گیس	گاز
ورد	ذکر، دعا	وجه بیت	سببه بیت
امین	امانت دار، باوری واوند	رودانی	دریابانی
تیکی	سوغات	کاسبی	کار،مشکولی
رسول	پیغمبر	ناخست	خراب، نابود
آخری روچا	کیامتی روچا	موندی نه داریت	دوامی نه داریت
وشنام	نیک نام	وي	باز بوتن، برکت
بوجتگ	پوره کرتگ	چوتی	کلپی ودروگ
دوروباریا	پاس و زمانگا	داب	دود، رسم
دَمی	کتره وپاسی	گالوار	متل
کدر	رو، ارزش	پوچك	کسانوکین نانی
نیستگار	نادار	غات	چیزیکه ودی مه بیت
گوراپگ	په دروگین آپ	کنڈی	ذخیره، پسان
دودیم	دو رو	په برزین چمی گندیت	ستای وڑه زانت
وش	جوان، زبر، پسند	دانندگ	زانتکار
بی وسین	بی واك و توکین	کچانی	اندازہي
مه جورینیت	پازاب مه کنت	گروکین	چیزیکه گیت
سماجیین	اجتماعیین	دُراین	مچین
زمه واری	کار، مسوولیت	درستین	مچین
رد کاري	گندگین کار	دُراین	جوڑین
رد راهي	چوتین راه	تیوگین	مچین
پای	آسر، آخر	گرد	مچین
دروه بازی	کلپي ودروگ	زیمل	ساز و سروز
شات و باٹ	برز برتن، باٹ داتن	برجا مانگ	موندکُرتن، منتن

گال	بزانت	گال	بزانت
كردي	كاسي	نندونياد	جاگه وهند
بنياديين	اساسيين،اولين، سری	هيل زرتن	يات گپتن
كاريين	مزنين، بازين، جوانين	نه شموشن	بی هوشه نه كنن
كلات	مزنين بان و ماڑی	برازيت	زيبه دنت
همسروگ	همپل، همسايگ	بن چمگ	اولسر
كدر	رو، ارزشت	مردمگری	جوانين خو
كرزيت	رو داريت	ناغدين	ناپاين
وشنود	وشحال، منت وار	شان	فخر، سربرزی
نپتيين	تيليين	كٹ و باس	باس و هبر كرتن
ٹيلوك	تيرلٹ، پايگ	بورغم	بی توپير، به من چی، بی پروا
كونٹ	ايرگيج	داب	رواج
گوالك	مزنين پيلك شه موديا پمگا	رُستگ	مزن
تورگ	كسانين پيلك شه شه موديا پمگا	وش وش	كرا كرا
شيكين	آرتئ جاگه	كالك	پمگی درچك
چَرك	وسيلی كه پندانگاشه پمگاگيت	چر	رستنی وسيله
جَلك	رستنی وسيله	زَد	زراب، بازين تاثير
جان درا	لوچ	وانگ	مطالعه، وانتن
گوستگين	ديمی وهده	دور وباری	زمانگ
دُرايي	جوڑی	آسر	پا، گڈ سر
مه شموشيت	بی هوش مه كنت	وراك	خوت، ورگی
سون	نيمگ	ساجو	تيار
كيچ	يگجائين گوازی گواڑوكا	كبڈی	يگجائين گوازی
خسين	گوازی انت	تروزاك	ماسی گواری يا پسی گواری زاگ
نيكوتين	زهرداريں چيزی		

معارفئ ترانه

پادبیت مزن و گـونډ په نپ و کار معارف
آبات بساتت درو دیـــوار معـــارف
بترا کینت دلانا بکنت حـــون جگـــرانا
شـــاداب بســـاتت گل و گلزار معارف
حون بنت دل وکپ جگر و چم بنت کور
بـاکی نی که سبز مانیت چمن زار معارف
مـــا علمی گنوک و ادبی اشخی جنوکن
پـروا، نه انت ما را چه شنززار معـــارف
پــــــروانه سپت هستن و پـــروانه ډولا
سوچـــن پروبالا ناگـــون نار معارف
مـــا تنگ و گټ هشک و هینار زوانن
کـــورن پمـــا چمگ و ابشار معارف
اپسوز کـه هست "سرمچار" یک نپسی ترا
کمنت کـــه بکنی ندر بدر بار معـــارف